

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Pavel Šorf

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Optimalizace vedení daňové evidence malého podnikatele

The Small-Scale Enterpriser And Tax Evidence

DP-EF-KFÚ-2011 67

Bc. Pavel Šorf

Vedoucí práce: Ing. Jana Šmídová, Katedra financí a účetnictví

Konzultant: Ing. Markéta Divišová, Delphi Packard Electric ČR, s.r.o.

Počet stran: 75

Počet příloh: 2

Datum odevzdání: 06. 05. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Pavel ŠORF

Osobní číslo: E07000730

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Název tématu: Optimalizace vedení daňové evidence malého podnikatele

Zadávací katedra: Katedra financí a účetnictví

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Obecné předpoklady pro vedení daňové evidence malého podnikatele
2. Možnosti a formy vedení daňové evidence malého podnikatele
3. Optimalizace daňového základu malého podnikatele
4. Stanovení optimální varianty vedení daňové evidence malého podnikatele

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

65 normostran

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. CARDOVÁ, Z. Daňová evidence a účetnictví individuálního podnikatele. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 158 s. ISBN 978-80-7357-502-1.
2. CARDOVÁ, Z. Majetek v daňové evidenci. 1. vyd. Praha: ASPI, 2009. 135 s. ISBN 978-80-7357-431-4.
3. LEDVINKOVÁ, J. DPH v příkladech. 7. vyd. Olomouc: ANAG, 2010. 480 s. ISBN 978-80-7263-593-1.
4. PILÁTOVÁ, J. aj. Daňová evidence 2010. 6. vyd. Olomouc: ANAG, 2010. 320 s. ISBN 978-80-7263-586-3.
5. SEDLÁČEK, J. Daňová evidence podnikatelů 2010. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 128 s. ISBN 978-80-2473-198-8.
6. ZÁKON č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.
7. ZÁKON č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty ve znění pozdějších předpisů.
8. ZÁKON č. 563/1991 Sb. o účetnictví ve znění pozdějších předpisů.
9. ZÁKON č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků ve znění pozdějších předpisů.
10. Účetnictví a daně: odborný měsíčník. Olomouc: ANAG, 2010. Vychází měsíčně. ISSN 1211-0162.
11. Daně a právo v praxi: odborný měsíčník. Praha: Wolters Kluwer, 2010. Vychází měsíčně. ISSN 1211-7293.
12. Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále: odborný měsíčník. Český Těšín: Poradce, 2010. Vychází měsíčně. ISSN 1214-522X.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jana Šmídová

Katedra financí a účetnictví

Konzultant diplomové práce:

Ing. Markéta Divišová

Datum zadání diplomové práce:

31. října 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

6. května 2011

doc. Dr. Ing. Olga Hasprová

děkanka

doc. Dr. Ing. Olga Hasprová

vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2010

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladu, které vynaložil na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

.....

V Liberci, 30.04.2011

Pavel Šorf

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá vedením daňové evidence malým podnikatelem.

Celá práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. První část práce je věnována teoretickým pojmům v daňové evidenci a uvádí legální rámec pro optimalizaci daňového základu malého podnikatele. Kromě toho také definuje hlavní pojmy v oblasti sociálního a zdravotního pojištění a stručně se zmiňuje i o dani z přidané hodnoty.

Druhá část práce se zaměřuje na popis možností a forem vedení daňové evidence. Dále uvádí praktické příklady toho, jak podnikatel může při dodržení všech zákonných požadavků snížit svou daňovou povinnost. Jednotlivé příklady jsou pro lepší přehlednost doplněny grafy.

Klíčová slova

Daňová evidence, podnikatel, paušální výdaje, daň z příjmů, daňový základ, daň z přidané hodnoty, daňová ztráta, pohledávky, závazky, příjmy, výdaje, náklady, výnosy, opravné položky, rezervy, leasing, hmotný majetek, optimalizace daňové povinnosti, fyzická osoba

Annotation

This thesis deals with Tax Record of small entrepreneur keeping. The whole work is divided into two parts, theoretical and applied. The first part is dedicated to theoretical terms of Tax Record and brings in the legal frame for optimization of tax base of small entrepreneur. Besides that it also defines main terms in the area of social and health security insurance and it briefly mentions value added tax as well.

The other part is focused on description of possibilities and forms of Tax Record keeping and brings in applied examples of ways how the entrepreneur can - observing all statutory requirements - lower his/her tax duty. This part is concluded by doughnut chart which aims to simplify the selection of optimum model for the small entrepreneur.

Keywords

Tax Evidence, Tax Record, Entrepreneur, Flat Expense, Income Tax, Tax Base, Value Added Tax, Tax Loss, Receivables, Payables, Income, Expense, Cost, Revenue, Allowances, Reserves, Leasing, Fixed Assets, Tax Duty Optimization, Personal Entity

Obsah

Seznam zkratek a symbolů	9
Seznam tabulek.....	10
Seznam obrázků.....	11
Úvod	12
1 Teorie daňové evidence.....	13
1.1 Charakteristika daňové evidence a její zákonná úprava	13
1.2 Povinnost vedení daňové evidence	15
1.3 Paušální výdaje	17
1.4 Pohledávky v daňové evidenci	22
1.4.1 Pohledávky vlastní.....	22
1.4.2 Pohledávky cizí	25
1.4.3 Jednorázový odpis pohledávek.....	26
1.5 Závazky v daňové evidenci.....	28
1.6 Obchodní majetek	30
1.6.1 Zařazení majetku do obchodního majetku.....	30
1.6.2 Vyřazení majetku z obchodního majetku	32
1.7 Automobil v daňové evidenci	34
1.7.1 Paušální výdaje na dopravu	34
1.7.2 Daňová optimalizace u automobilu	36
1.8 Specifické problémy daňové evidence	37
1.8.1 Přerušování podnikatelské činnosti	37
1.8.2 Přejedání z vedení daňové evidence na účetnictví	37
1.8.3 Přejedání z vedení účetnictví na daňovou evidenci.....	37
1.8.4 Úprava základu daně při změně způsobu uplatňování výdajů	38
1.8.5 Uzavření daňové evidence.....	38
1.9 Zdravotní a sociální pojištění podnikatele	40
1.9.1 Zdravotní pojištění.....	40
1.9.2 Sociální pojištění	40
1.10 Daň z přidané hodnoty	42
2 Daňová evidence v praxi.....	44
2.1 Formy vedení daňové evidence	44
2.1.1 Software Účto firmy Tichý & spol.	45
2.1.2 Výběr vhodné formy vedení daňové evidence	52
2.2 Optimalizace daňového základu	54
2.2.1 Rozhodování mezi daňovou evidencí a paušálem.....	59
2.2.2 Další doporučení pro podnikatele.....	67
Závěr	72
Seznam použité literatury	73
Seznam příloh.....	75

Seznam zkratek a symbolů

atd.	a tak dále
DPH	Daň z přidané hodnoty
DS	Daňový subjekt
EU	Evropská unie
FO	Fyzická osoba
např.	například
odst.	odstavec
Obr.	obrázek
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
písm.	písmeno
PO	Právnícká osoba
Tab.	Tabulka
Tj.	To je
Tzn.	To znamená
ZDP	Zákon o daních z příjmu
ZDPH	Zákon o dani z přidané hodnoty
ZOÚ	Zákon o účetnictví
ZP	Zdravotní pojištění

Seznam tabulek

Tab. 1 – Výše paušálních výdajů v letech 2008, 2010 a 2011	17
Tab. 2 – Evidence pohledávek v daňové evidenci.....	22
Tab. 3 – Evidence závazků v daňové evidenci.....	28
Tab. 4 – Odpisování rovnoměrným způsobem.....	55
Tab. 5 – Odpisování zrychleným způsobem	55

Seznam obrázků

Obr. 1 – Struktura modulu finance	46
Obr. 2 - Ukázka knihy závazků a pohledávek v modulu finance	47
Obr. 3 - Ukázka peněžního deníku v modulu finance	47
Obr. 4 - Struktura modulu inventář	48
Obr. 5 - Struktura modulu přehledy	49
Obr. 6 - Struktura modulu tiskopisy	49
Obr. 7 - Struktura modulu ostatní	50
Obr. 8 - Struktura modulu nápověda	51
Obr. 9 - Kontroly v programu Účto	52
Obr. 10 - Grafické znázornění Příkladu 1	60
Obr. 11 - Grafické znázornění Příkladu 2	62
Obr. 12 - Grafické znázornění Příkladu 3	64
Obr. 13 - Grafické znázornění Příkladu 4	66
Obr. 14 - Grafické znázornění Příkladu 5	69

Úvod

V současné době jsou v České republice téměř dva miliony soukromých podnikatelů, jejichž každoroční povinností je podat řádně a včas daňové přiznání k dani z příjmu fyzických osob. Přestože je hlavním smyslem výdělečné činnosti dosahování zisku, tak je pro každého podnikatele důležité správně a optimálně vyčíslit svůj daňový základ, tak aby státu následně odvedl co nejnižší daň za předpokladu, že při tom dodržel veškeré zákonné požadavky.

České daňové zákony nabízejí poplatníkům daně z příjmu velké množství optimalizačních prvků, kterých si většinou podnikatelé pro velkou složitost těchto zákonů a pro jejich časté změny nejsou vědomi. Tato práce může tak podnikatelům pomoci se v zásadních možnostech daňové optimalizace zorientovat a pomoci jim dosáhnout nejen optimální daňové povinnosti, ale také, což je zajisté pro samotného podnikatele důležitější, dosáhnout značných úspor jeho finančních prostředků.

Podnikatel by neměl při daňové optimalizaci zapomínat na budoucí rozvoj své firmy či živnosti, který může velmi často jak negativně tak pozitivně současný daňový základ ovlivnit. Měl by neustále sledovat, jakým směrem se jeho činnosti vyvíjí a zda s plánovaným rozvojem nesouvisí některé optimalizační kroky.

Vzhledem k častým změnám zákonů, ke kterým dochází v našem státě, vychází práce převážně z právního stavu platného k 1. lednu 2011.

1 Teorie daňové evidence

1.1 Charakteristika daňové evidence a její zákonná úprava

V zákoně o daních z příjmů je daňová evidence upravena v § 7b, který se přímo nazývá „Daňová evidence“. Pokud si zde na začátek ocitujeme zákon, tak ten nám říká: „*Daňová evidence zajišťuje zjištění základu daně z příjmů a obsahuje údaje o příjmech a výdajích, v členění potřebném pro zjištění základu daně, údaje o majetku a závazcích*“. Zjednodušeně řečeno: Pomocí daňové evidence si poplatník daně z příjmu fyzických osob vede údaje o svých příjmech a výdajích a o svém majetku a závazcích.

Zákon o dani z příjmu stanovuje pouze obsah daňové evidence, ale nestanovuje způsob ani formu jejího vedení. Nejsou v něm tedy ani předepsány knihy majetku a závazků, ani karty majetku tak, jak to do roku 2003 předpisy pro jednoduché účetnictví stanovovaly. Pro obsahové vymezení jednotlivých složek majetku v daňové evidenci se použijí i nadále účetní předpisy (§ 6-9 vyhlášky č. 500/2002 Sb.), pokud zákon o daních z příjmů nestanoví jinak. Záleží tedy zcela na poplatníkovi, jaký způsob vedení daňové evidence si zvolí. Může i nadále používat počítačový software, který dříve používal pro vedení jednoduchého účetnictví, pokud mu i nadále vyhovuje a poskytuje potřebné informace pro správné zjištění základu daně. Je nutné zdůraznit, že daňová evidence nemá nic společného s účetními předpisy. Pro podnikatele to znamená, že se ho tyto předpisy nebudou týkat, pokud to zákon o daních z příjmů výslovně nestanoví. Jako příklad si zde můžeme ukázat, že ZDP nestanovuje povinnost poplatníkovi vést si pokladnu, podnikatel si musí pouze evidovat příjmy a výdaje v členění potřebném pro zjištění základu daně, ale forma už záleží jenom na něm. Naopak pro obsahové vymezení složek majetku v daňové evidenci se použije zvláštního právního předpisu o účetnictví (§ 6-9 vyhlášky č. 500/2002 Sb.)

Podnikatel má povinnost zjistit skutečný stav zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků k poslednímu dni zdaňovacího období. O tomto zjištění provede zápis a o případné rozdíly upraví základ daně podle § 24 a 25 ZDP (více viz kapitola 1.8.5)

Poplatník je povinen uschovávat daňovou evidenci za všechna zdaňovací období, pro která neskončila lhůta pro vyměření daně stanovená tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem.

Ocenění majetku v daňové evidenci

Důležitou kapitolou je i ocenění majetku v daňové evidenci. Pro ocenění majetku a závazků v daňové evidenci se hmotný majetek oceňuje podle § 29 a pohledávky se oceňují podle § 5. Ostatní majetek se oceňuje pořizovací cenou (je-li pořízen úplatně), vlastními náklady (je-li pořízen ve vlastní režii), nebo cenou zjištěnou podle zvláštního právního předpisu o oceňování majetku ke dni nabytí u majetku nabytého děděním nebo darem. Závazky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při převzetí pořizovací cenou. Peněžní prostředky a ceniny se oceňují jejich jmenovitými hodnotami. Pořizovací cenou pozemku je cena včetně porostu, pokud se nejedná o pěstitelský celek trvalých porostů. Do pořizovací ceny majetku pořízeného formou pronájmu s následnou koupí najaté věci se zahrnou výdaje s jeho pořízením související, hrazené nájemcem. V případě úplatného pořízení nemovitých a movitých věcí, majetkových práv, pohledávek a závazků, nebo části uvedeného majetku a závazků, za jednu pořizovací cenu, se cena jednotlivých složek majetku stanoví v poměrné výši k ceně jednotlivých složek majetku oceněných podle zvláštního právního předpisu, s výjimkou peněz, cenin, pohledávek a závazků. Pokud například podnikatel koupí stavbu s pozemkem za jednu kupní cenu, tak ji poměrně rozpočítá k cenám jednotlivých nemovitostí.

1.2 Povinnost vedení daňové evidence

Povinnost vést daňovou evidenci mají ty fyzické osoby, které dosahují zdanitelných příjmů dle § 7 ZDP, tj. příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, a při tvorbě základu daně budou uplatňovat skutečně vynaložené výdaje a nevedou účetnictví.

Příjmy z podnikání jsou příjmy ze zemědělských výrob, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnosti, příjmy z jiného podnikání dle zvláštních předpisů (např. příjmy lékařů, advokátů, daňových poradců, auditorů), podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku.

Daňovou evidenci tedy nemůže vést účetní jednotka, která má povinnost vést účetnictví podle zákona 563/1991 Sb. o účetnictví. Účetní jednotkou se stává fyzická osoba, která je podnikatelem a je zapsaná do obchodního rejstříku, nebo ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli, pokud jejich obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty, včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu, v rámci jejich podnikatelské činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 000 000 Kč, a to od prvního dne kalendářního roku. Účetní jednotkou se může podnikatel stát i na základě svého rozhodnutí. Dále jsou účetní jednotkou fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou účastníky sdružení bez právní subjektivity dle občanského zákoníku, pokud alespoň jeden z účastníků tohoto sdružení je účetní jednotkou, a dále fyzické osoby, kterým povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis.

Účetní jednotka se z fyzické osoby stává tehdy, jestliže spadá alespoň do jedné z výše uvedených skupin. Tento okamžik se však liší od okamžiku, kdy je tato účetní jednotka povinná vést podvojný účetnictví. Např. u fyzické osoby, která je podnikatelem a je zapsána v obchodním rejstříku, je povinnost začít vést účetnictví ode dne zápisu do obchodního rejstříku (pokud dříve nenastal okamžik překročení obratu ve výši 25 000 000 Kč). Z toho vyplývá, že fyzická osoba – podnikatel, jehož obrat je vyšší než 25 000 000 Kč, má povinnost začít vést účetnictví od 1. dne účetního období následujícího po kalendářním roce, ve kterém se stal účetní jednotkou. Podobně je tomu u podnikatelů, kteří se sami rozhodnou vést účetnictví, tzn. že mají povinnost ho vést od 1. dne účetního období následujícího po období, v němž se rozhodly vést účetnictví.

Dobrovolné vedení účetnictví je však nutné si důkladně promyslet, protože ukončit vedení účetnictví mohou účetní jednotky nejdříve po uplynutí pěti po sobě jdoucích účetních období, ve kterých vedly účetnictví. Výjimka je samozřejmě pro jednotky, které ukončí svou činnost a od roku 2008 je i výjimka u osob vedoucích účetnictví v důsledku překročení obrátu za léta 2003 – 2006, kdy tyto osoby nejsou povinny dodržet pětiletou lhůtu vedení účetnictví. Podmínkou je, že v roce 2006 nesmí být jejich obrat vyšší než 25 000 000 Kč.

1.3 Paušální výdaje

Fyzické osoby podnikatelé se mohou rozhodnout, jakým způsobem budou uplatňovat své daňové výdaje. Při rozhodování by měli zvažovat jak výslednou daňovou úsporu, tak administrativní náročnost, náklady na vedení daňové evidence a další problémy vyplývající například ze změny způsobu uplatňování výdajů.

Fyzická osoba podnikatel má na výběr ze dvou možností, jak své výdaje uplatňovat. Může využít tzv. paušální náklady podnikatelů nebo prokazatelné výdaje prostřednictvím účetnictví či daňové evidence. Výše paušálních výdajů je závislá na charakteru příjmů. Nejvyšší paušální výdaje mají osoby, které mají příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a příjmy z řemeslných živností. Pro rok 2010 je výše paušálních výdajů pro všechny charakteru příjmů zobrazena v Tab. 1 a pro porovnání je uvedena i výše paušálních výdajů v roce 2008. Zvýšení paušálních výdajů oproti roku 2008 znamená zvýhodnění pro OSVČ.

Tab. 1 – Výše paušálních výdajů v letech 2008, 2010 a 2011

Činnost	Výdajový paušál		
	2008	2010	2011
Příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství	80%	80%	80%
Příjmy z řemeslných živností	60%	80%	80%
Příjmy z ostatních živností	50%	60%	60%
Příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů	40%	40%	40%
Příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému	40%	40%	40%
Příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů	40%	40%	40%
Příjmy znalce, tlumočníka, zprostředkovatele kolektivních sporů, zprostředkovatele kolektivních a hromadných smluv podle autorského zákona, rozhodce za činnost podle zvláštních právních předpisů	40%	40%	40%
Příjmy z činnosti insolvenčního správce, včetně příjmů z činnosti předběžného insolvenčního správce	40%	40%	40%
Příjmy z pronájmu	30%	30%	30%

Zdroj: GOLA, Petr. *Paušály jsou výhodné, pro rok 2009 obzvlášť* [online]. Publikováno 2010-02-01. [cit. 2011-05-02]. Dostupné z: <<http://finexpert.e15.cz/pausaly-jsou-vyhodne-pro-rok-2009-obzvlast>>.

Procenta paušálních výdajů jsou poměrně vysoká a jsou tak příslibem nižšího základu daně. Je ale jasné, že tento základ daně bude vždy kladný, což v případě uplatnění skutečných výdajů být nemusí. Navíc se tento kladný základ daně stane v případě podnikatelů vyměřovacím základem pro sociální a zdravotní pojištění. Výhoda paušálních výdajů je měřena především výší daně. Pokud je celá daňová povinnost snížena slevami na dani, pak je samozřejmě výsledná daň nulová. Pokud ale slevy na dani nebudou stačit k pokrytí celé daňové povinnosti, pak je nutné tuto daň odvést.

Je zřejmé, že požadavky na evidenci jsou v případě paušálních výdajů minimální. Evidovat je nutné pouze přijaté podnikatelské příjmy (nebo příjmy z pronájmu) v hotovostní i bezhotovostní podobě a to v období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 bez ohledu na datum provedení prací nebo dodání zboží. Rozhodující tedy je, kdy peníze byly v hotovosti vyplaceny nebo kdy přišly na běžný účet. Veškeré příjmy je samozřejmě nutné doložit příslušnými doklady.

Dále je nutné evidovat připsané úroky na podnikatelský běžný účet (dle § 8 ZDP), hodnotu neboli knihu pohledávek a evidenci hmotného a nehmotného majetku splňujícího podmínky pro odepisování. Administrativně náročnější je pak tato metoda pro podnikatele, kteří mají zaměstnance. I když nejsou tyto údaje relevantní vzhledem ke zjištění základu daně z příjmu, musí podnikatel vést mzdovou evidenci. OSVČ by si pak pouze pro své účely měla evidovat zaplacené zálohy na zdravotní a sociální pojištění. Tyto údaje jsou potřebné pro vyplnění Přehledu o příjmech a výdajích při ročním vyúčtování pojistného.

Z výše uvedeného se možná zdá, že plátce DPH nemá možnost uplatňovat výdaje procentem z příjmu. Opak je však pravdou. Podnikatel, plátce DPH, může uplatnit výdaje paušálem, ale o administrativní výhodu tedy hlavně úsporu pracnosti při vedení daňové evidence, kterou paušální výdaje nesporně přináší, je ochuzen. Musí totiž vést pomocnou evidenci k DPH a archivovat daňové doklady podle § 100 zákona č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty.

I OSVČ, která vede účetnictví, může využívat paušálních výdajů. Nebývá to však časté, protože většinou OSVČ vedoucí účetnictví mají velký obrat. Podnikatel se však k vedení účetnictví může rozhodnout dobrovolně a může tak i pro něj být výhodné uplatňovat výdaje paušálně. Protože se však v účetnictví místo pojmů příjmy a výdaje objevují

náklady a výnosy, je nutné vyloučit z výnosů již zaúčtované a zároveň nezaplacené pohledávky a přičíst již přijaté zálohy. Důvodem je to, že výnos z nezaplacené pohledávky není daňovým příjmem při použití paušálu a zároveň přijatá záloha není výnos v účetnictví, ale je to příjem, ze kterého se bude počítat paušální výdaj. Pokud však OSVČ splňuje zákonné podmínky pro vedení účetnictví, tak jej musí i nadále vést i v případě paušálních výdajů a to po dobu dalších pěti let od doby, kdy zákonné podmínky pro vedení účetnictví nastaly.

Metoda paušálních výdajů je pro svou jednoduchost také nákladově méně náročná, než uplatnění skutečných výdajů. Nižší jsou jak náklady za kancelářské pomůcky, náklady na archivaci, tak i náklady za drahé účetní programy či za daňové poradenství. OSVČ nevede daňovou evidenci, nemusí tedy nijak obhajovat uplatněné výdaje, nemusí prokazovat účel vynaložených peněz.

Výhodné také je, že pro každé zdaňovací období má fyzická osoba možnost si vybrat způsob uplatnění výdajů. Pokud tedy nebudou paušální výdaje fyzické osobě vyhovovat, může se pro další zdaňovací období vrátit ke skutečným výdajům. Je třeba však počítat s úpravou základu daně předchozího zdaňovacího období. Toto platí i pro obrácený přechod, tzn. ze skutečných nákladů na výdaje paušální. Je tedy pak nutné podávat dodatečné daňové přiznání, provést úpravy a případný kladný rozdíl mezi dodatečnou daňovou povinností a daňovou povinností předchozí co nejdříve doplatit. S tím pak samozřejmě souvisí i doplacení povinného pojistného.

Úprava základu daně se řídí podle § 23 odst. 8 písm. B) bodu 2 Zákona o dani z příjmu. Základ daně je třeba zvýšit o hodnotu pohledávek, které by při úhradě byly zdanitelným příjmem, dále o cenu nespotřebovaných zásob a o zůstatky vytvořených rezerv. Na druhou stranu je nutné základ snížit o hodnotu závazků, které by při úhradě byly výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů, s výjimkou přijatých a zaplacených záloh.

Paušální výdaje nemusí však vždy pro poplatníka daně z příjmu znamenat optimální řešení. Proto by výběr uplatňování výdajů měl vždy poplatník dobře zvážit.

V první řadě je vždy nutné být dobře seznámen jak se současným zněním zákona o dani z příjmu, tak i se zněním zákona živnostenského. V zákoně o dani z příjmu fyzických osob je nutné hlídat sazby paušálních výdajů přiřazené jednotlivým druhům příjmů a

v živnostenském zákoně je nutné hlídat změny textů a příloh. Např. seznam řemeslných živností se neustále vyvíjí a stejně tak i výčet činností, které živností nejsou. Toto je nutné sledovat nejen po skončení zdaňovacího období, ale v průběhu celého kalendářního roku, v němž může docházet ke změnám zařazení jednotlivých činností. Pokud by právě k této změně v zařazení došlo v průběhu roku, je pak nutné příjmy rozdělit a uplatnit adekvátní výši paušálu platného před změnou a po ní.

Uplatněním výdajových paušálů může poplatník daně přijít o jisté výhody. Nelze např. pozastavit daňové odpisy hmotného majetku. Tzn., přejde-li poplatník na paušální výdaje na jeden rok, pak odepisování majetku dále probíhá, avšak nemůžou být uplatněny. Pro případ návratu ke skutečným výdajům není tak možné počítat s těmito odloženými odpisy, ale naopak pouze s pokračováním v již probíhajícím odepisování. Vzniká tak i riziko přehlédnutí této skutečnosti a uplatnění odpisů v nesprávné výši.

U nově zařazeného majetku nelze také využít mimořádných odpisů (§ 30a Zákona o dani z příjmu). Toto ustanovení platí pro majetek, který byl pořízen v období od 1. ledna 2009 do 30. června 2010.

Problém může u paušálních výdajů nastat v roce, kdy je ukončena smlouva o finančním leasingu s odkupem předmětu leasingu v případě, že část leasingových splátek byla uplatněna v minulých zdaňovacích obdobích jako skutečný daňově účinný výdaj. Nebyla pak totiž splněna podmínka § 24 odst. 4 písm. c) Zákona o dani z příjmu a to proto, že v období, kdy jsou uplatňovány paušální výdaje neexistuje obchodní majetek. Základ daně takového zdaňovacího období musí být pak navýšen o hodnotu skutečně uplatněných leasingových nákladů v době uplatnění skutečných výdajů. Řešením může být ale i dobrovolný přechod na vedení účetnictví, kdy již předmět leasingu je zařazen do obchodního majetku. Nevýhodou může být, že ve vedení účetnictví musí poplatník dále pokračovat a to nepřetržitě po dobu pěti účetních období.

Pro poplatníka může být nevýhodné, že pokud uplatňuje paušální výdaje, nemůže již využít uplatnění paušálních výdajů na dopravu.

Je tedy zřejmé, že vždy závisí na konkrétních podmínkách, zda bude uplatňování paušálních výdajů výhodné. Jisté je, že při této metodě uplatňování výdajů nelze dosáhnout

daňové ztráty, která zcela jistě znamená nulovou daňovou povinnost ve stávajícím daňovém období a navíc ji lze použít v budoucnosti jako odčitatelnou položku a snížit tak o ni kladný daňový základ v následujících pěti letech. (§ 34 odst. 1, 2 a 11 ZDP).

Je zřejmé, že uplatňování paušálních výdajů bude vždy nevýhodné v případě, že skutečné výdaje jsou vyšší než příjmy. Fyzická osoba by si jednoznačně uškodila a to nejen na dani z příjmu, ale i na platbách povinného pojistného. Je nutné brát v ohled, že pokud již došlo k uplatnění paušálních výdajů, nemůže již podnikatel podávat dodatečné daňové přiznání a to i v případě, že zjistil, že by pro něj bylo výhodnější uplatnit skutečné výdaje. Naopak uplatnění skutečných výdajů v daňovém přiznání, je dodatečně možné změnit na uplatnění paušálních výdajů např. v dodatečném daňovém přiznání.

Závěrem k problematice paušálních výdajů je možné konstatovat, že paušální výdaje se vyplácejí podnikatelům, kteří vykonávají svou činnost bez zaměstnanců, s nízkou materiálovou náročností a nízkou spotřebou energií. Pro příklad lze uvést poradenské činnosti, činnosti soukromých lektorů, účetních apod. Je vždy vhodné zvážit jak stávající daňové období, tak i období budoucí. Jestli například podnikatel neplánuje významné rozšíření svého předmětu činnosti, nákup nových zařízení, přijetí zaměstnanců, sjednání smlouvy o finančním leasingu či o nájmu prostor. Paušální výdaje totiž není možné u jednoho poplatníka daně kombinovat se skutečnými výdaji v rámci jednoho dílčího základu daně.

1.4 Pohledávky v daňové evidenci

Zákon o dani z příjmu nespecifikuje jak pojem pohledávka, tak datum jejího vzniku. Pouze vymezuje hodnotu pohledávky pro účely daňové evidence, která u tohoto druhu majetku neodkazuje na účetní předpisy. Pohledávky jsou důležitou oblastí v daňové evidenci a to hlavně ve smyslu výdajů, které lze daňově uplatnit v souvislosti se vznikem, převodem či vyřazením pohledávek. V oblasti pohledávek je důležité ustanovení § 24 ZDP, ustanovení § 23 odst. 13 ZDP, dle kterého je určen okamžik vzniku nepeněžního příjmu při nakládání s pohledávkami a v neposlední řadě § 23 odst. 14 ZDP, které v uvedených případech umožňuje zmírnit následky jednorázového zdanění pohledávek.

Pohledávky je vhodné evidovat dle toho, o jaké pohledávky a vůči komu se jedná. Např. rozlišovat pohledávky z obchodních vztahů, poskytnuté pohledávky, pohledávky vůči bance, státu, zaměstnancům, dlužníkům apod. Možné řešení evidence pohledávek je nastíněno v Tab. 2.

Tab. 2 – Evidence pohledávek v daňové evidenci

Číslo dokladu	Datum vystavení dokladu	Dlužník (odběratel)	Ocenění pohledávky				Datum splatnosti	Úhrada datum doklad
			Cena včetně DPH	Základ daně	DPH			
					10%	20%		

Zdroj: PILÁTOVÁ, J. *Daňová evidence 2011*. 7. vyd. Olomouc: Anag. 2011, 351 s. ISBN 978-80-7263-656-3

1.4.1 Pohledávky vlastní

Mezi vlastní pohledávky lze řadit např. náklady na materiál, mzdy nebo režijní výdaje. U pohledávek vlastních platí, že se do daňových výdajů uplatní v okamžiku jejich zaplacení, tzn. bez souvislosti s vyčíslením jmenovité hodnoty pohledávky na základě kalkulace po ukončení zakázky a bez vazby na budoucí inkaso pohledávky. Hodnota pohledávky tak musí být již při jejím vzniku zanesena do evidence pohledávek, přičemž hodnotou pohledávky se rozumí jmenovitá hodnota nebo pořizovací cena u pohledávky nabyté postoupením a u pohledávky nabyté děděním nebo darem cena zjištěná ke dni jejího nabytí. Pokud byla splněna vlastní daňová povinnost na výstupu, pak platí, že u poplatníků

nebo plátců daně z přidané hodnoty, se jmenovitá hodnota pohledávky snižuje o výši daně z přidané hodnoty.

Je jasné, že tento postup nebere v úvahu účetní zásadu časové souvislosti nákladů a výnosů, ale je zcela v souladu s principem vedení daňové evidence. Při inkasu pohledávky se tak nemusí daňový subjekt zabývat uplatněnými daňovými výdaji, a to ani v případě, že úhrada pohledávky proběhne v jiném zdaňovacím období nebo ve splátkách.

Výdaje, které byly realizované v souvislosti s vlastní pohledávkou a byly zaplacený, zůstanou v daňových výdajích v plné výši za podmínky, že dojde k úhradě pohledávky nebo se jedná o pohledávku, která bude součástí obchodního majetku daňového subjektu.

U plátců DPH je současně se vznikem pohledávky spojena povinnost zanést hodnotu pohledávky do evidence podle §100 zákona č. 235/2004 Sb. o DPH a odvést daň na výstupu. Inkaso pohledávky, které je rozhodující pro zdanění daní z příjmů, nemá na samotný odvod DPH vliv. V případě postupného splácení pohledávky je pak na samotném plátcu, jakou část inkasované splátky určí na daň z příjmů a jakou část na daň z přidané hodnoty.

Pokud nejsou pohledávky v době splatnosti řádně uhrazeny, pak dochází buď k dalšímu nakládání s nimi a to jak na základě dohody mezi dlužníkem a věřitelem nebo začíná proces vymáhání nedobytných pohledávek. Při dalším nakládání s pohledávkami po jejich splatnosti může docházet ke změně pohledu na uplatněné daňové výdaje související se vznikem pohledávky.

Jedním z případů nakládání s pohledávkami, v němž existují na obou stranách současně jak pohledávky, tak i závazky, může být dohoda o zápočtu pohledávek a závazků. Pokud pak tyto pohledávky nejsou předmětem daně, či jsou od daně osvobozeny, je dohoda o zápočtu pohledávek a závazků z daňového hlediska formou nepeněžní úhrady a hodnota započtené pohledávky a započteného závazku se promítne v daňové evidenci jako daňový příjem a daňový výdaj v okamžiku zápočtu. Není-li pohledávka stejná jako závazek, je zaplacený doplatek daňovým výdajem a inkasovaný doplatek daňovým příjmem. Znamená to tedy, že z hlediska uplatněných daňových výdajů nemá dohoda o zápočtu vliv na již dříve uplatněné výdaje.

Dle Občanského zákoníku § 585 se dlužník může s věřitelem dohodnout také o narovnání dluhu, jehož následkem bude snížení hodnoty pohledávky. Znamená to tedy, že věřitel bude evidovat novou pohledávku, přičemž rozdíl mezi původní a nově uznanou pohledávkou na straně věřitele nepodléhá zdanění a dosavadní výdaje uplatněné věřitelem v souvislosti s touto pohledávkou se nemění. Dohodou o narovnání dluhu mohou účastníci upravit práva mezi nimi sporná nebo pochybná.

Oproti tomu částečné či úplné prominutí dluhu bude mít vždy dopad do daňových výdajů věřitele. Nelze ponechat ve výdajích ovlivňujících základ daně částky, které byly vynaloženy z důvodu dosažení příjmů, když se daňový subjekt rozhodne dlužníkovi zaplacení pohledávky prominout. Je nutné respektovat zásadu, že výdaje lze uplatnit pouze k dosaženému příjmu. Tento případ se pak vůbec neprojeví v daňové evidenci, tzn. ani v daňovém přiznání, protože, neexistuje-li příjem, nelze uplatnit výdaj. Zkomplikovat tento případ může situace, kdy v jednom zdaňovacím období dojde k uplatnění výdajů a v dalších letech k prominutí pohledávky. Je pak možné využít speciálního postupu v ustanovení § 5 odst. 6 ZDP, dle kterého je nutné o neoprávněné uplatněné výdaje v minulých letech upravit základ daně v roce, kdy došlo k odpuštění dluhu. Pokud by došlo k prominutí úroku z prodlení, který vznikl v souvislosti s neuhrazením pohledávky, pak by toto prominutí příslušenství pohledávky nemělo vliv na daňové výdaje věřitele a daňová uznatelnost výdajů, které věřitel vynaložil v souvislosti s vymáháním pohledávky, kterou následně promínil, se nemění.

Jiným případem dalšího nakládání s pohledávkami může být postoupení či vklad vlastní pohledávky. Prodej nebo vklad vlastní pohledávky, a to i pod její jmenovitou hodnotou, uplatněné daňové výdaje neovlivní. Tuto situaci upravuje § 23 odst. 13 ZDP tak, že při postoupení pohledávky či vkladu pohledávky se tato operace promítne jako zdanitelný příjem, tzn., že v tomto okamžiku je nutno o hodnotu pohledávky nepeněžně zvýšit příjem v daňové evidenci. Je-li pohledávka postoupena za cenu nižší než je její hodnota, je příjmem její hodnota, a pokud je postoupena za cenu vyšší, je příjmem tato vyšší cena.

U bezúplatného převodu vlastní pohledávky, kdy výdaje na její vznik byly uplatněny do daňových výdajů, platí, že o tyto částky je nutné upravit základ daně v roce, v němž došlo k darování dle ustanovení § 5 odst. 6 ZDP.

Stejně jako lze vyřadit hmotný majetek z obchodního majetku, lze vyřadit i pohledávku. V takovém případě pak daňový subjekt (dále jen DS) musí ve zdaňovacím období, kdy k vyřazení došlo, zvýšit základ daně o výdaje spojené se vznikem pohledávky a to v souladu s ustanovením § 5 odst. 6 ZDP, protože související výdaje v okamžiku vyřazení nelze definovat jako výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

V oblasti vymáhání pohledávek po lhůtě splatnosti, popř. nedobytných pohledávek, platí pro podnikatele, kteří nevedou účetnictví, že nemohou uplatnit do svých daňových výdajů opravné položky k pohledávkám a také se na ně nevztahuje možnost jednorázového odpisu pohledávek (kromě výjimek uvedených v kapitole 1.4.3)

1.4.2 Pohledávky cizí

Výdaje související se vznikem cizí pohledávky se liší tím, že je nelze při zaplacení uplatnit do daňových výdajů, protože dle ustanovení § 25 odst. 2 písm. z) ZDP není daňovým výdajem hodnota pohledávky nebo pořizovací cena postoupené pohledávky s výjimkou, kdy je výdajem u pohledávky nabyté postoupením pořizovací cena, a to jen do výše příjmů plynoucích z jejich úhrady dlužníkem nebo postupníkem při jejím následném postoupení.

Z pohledu DPH pak platí zásada, že byla-li již DPH z pohledávky již odvedena, nebude již předmětem odvodu DPH u nabyvatele pohledávky.

Je tak zřejmé, že pořízení cizích pohledávek nemůže ovlivnit daňové výdaje dříve, než dojde ke zdanění příjmu z prodeje.

V okamžiku postoupení či vkladu cizí pohledávky se pořizovací cena pohledávky promítne jako zdanitelný příjem. V případě, že je pohledávka postoupena za nižší cenu, než je cena pořizovací, je příjmem pořizovací cena a pokud je tomu naopak, pak je příjmem vyšší postoupená cena. Pokud je předmětem zdanění příjem z prodeje či vkladu pohledávky, pak lze pořizovací cenu uplatnit do daňových výdajů a to maximálně do výše zdanitelného příjmu. V mnoha případech však k uplatnění daňového výdaje z titulu nabytí cizí pohledávky nedojde vůbec, například v situaci, kdy cizí pohledávka bude předmětem daru, či dojde k jejímu vyřazení z obchodního majetku, a to proto, že hodnota těchto pohledávek nepodléhá zdanění.

Stejně jako u pohledávek vlastních ani u pohledávek cizích nelze uplatňovat v daňové evidenci opravné položky k pohledávkám ani jednorázový odpis pohledávek (kromě výjimek uvedených v kapitole 1.4.3.)

1.4.3 Jednorázový odpis pohledávek

Obecné zásady pro možnost uplatnění jednorázového odpisu pohledávek, které platí pro účetní jednotky, se navíc použijí v situacích, kdy daňový subjekt přechází z vedení daňové evidence na vedení účetnictví (bez ohledu na to zda jde o dobrovolný nebo povinný přechod). Ačkoliv je povinností při přechodu z daňové evidence na účetnictví zvýšit základ daně o všechny pohledávky (buď jednorázově v roce přechodu, nebo rozložené do devíti zdaňovacích období podle §23 odst. 14 ZDP), lze současně k tomuto zvýšenému základu daně uplatnit jednorázový odpis pohledávek. Pro daňové subjekty přecházející z daňové evidence na účetnictví je však nevýhoda v tom, že k pohledávkám nelze ze zákona o rezervách vytvářet opravné položky a to z toho důvodu, že je nemohl subjekt při jejich vzniku účtovat do výnosů, což je jednou z nutných podmínek pro jejich tvorbu. Při přechodu na vedení účetnictví je také důležité zmínit, jak se v tomto případě chová záloha, která byla ještě zaplacená v režimu daňové evidence před přechodem na účetnictví. Zaplacená záloha v daňové evidenci je vždy jednorázový daňový výdaj a proto při přechodu na účetnictví jednorázově zvyšuje základ daně. Zatímco pohledávka v daňové evidenci tento charakter nemá, a proto byla při zvýšení základu daně o pohledávky, které by byly zdanitelným příjmem až při jejich úhradě, upravena možnost rozložení tohoto navýšení daňového základu do více let. Nelze tedy ze zařazení zálohy v souladu s účetními předpisy jako krátkodobé pohledávky (účet 314) vyvozovat, že se poskytnutá záloha pohledávkou skutečně stala.

Dále jej lze uplatnit v situaci, kdy daňový subjekt musí provést úpravu základu daně při přechodu na paušální výdaje, při ukončení podnikatelské nebo jiné samostatně výdělečné činnosti, při ukončení příjmů z pronájmu. Pro zmíněné případy (přechod na účetnictví, přechod na paušální výdaje apod.) se nepoužijí obecné zásady, které platí pro účetní jednotky, ale použijí se body 1 až 6 z ustanovení § 24 odst. 2 písm. y) ZDP.

Takovým případem může být například pohledávka v termínu přihlášená u insolvenčního soudu za dlužníkem, u kterého soud z důvodu nepostačujícího majetku zrušil konkurz.

Dále lze jednorázově odepsat pohledávku za zesnulým dlužníkem FO nebo PO zaniklou bez právního nástupce. Je vždy nutné u FO ověřit výsledek dědického řízení a u PO není vstup do likvidace důvodem k daňovému odpisu, protože plnění závazků společnosti přejde dle obchodního zákoníku na likvidátora.

Jednorázový odpis pohledávky je možné využít, pokud existuje pohledávka vůči subjektu, na jehož majetek je uplatňována veřejná dražba a to v den pravomocného skončení veřejné dražby nebo jehož majetek je postižen exekucí, pokud se tento majetek vztahuje k odpisované pohledávce.

1.5 Závazky v daňové evidenci

V daňové evidenci je povinnost vést informace o závazcích z obchodních závazkových vztahů, o závazcích z přijatých záloh, o závazcích z přijatých půjček a úvěrů, o závazcích z titulu daně z přidané hodnoty a ostatních daní a o dalších závazcích, jestliže se tyto závazky vztahují k podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti.

Závazky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou a při převzetí pořizovací cenou. Přitom v daňové evidenci platí, že se ke konci zdaňovacího období neprovádí přepočet zůstatků devizového účtu nebo valutové pokladny, ani se nepřeceňují pohledávky nebo závazky v cizí měně.

Závazky je vhodné evidovat dle toho, o jaké závazky a vůči komu se jedná. Např. rozlišovat závazky z obchodních vztahů, přijaté zálohy, závazky vůči bance, státu, zaměstnancům, věřitelům apod. Možné řešení evidence závazků je nastíněno v Tab. 3.

Tab. 3 – Evidence závazků v daňové evidenci

Číslo dokladu	Datum přijetí dokladu	Věřitel (dodavatel)	Ocenění závazku				Datum splatnosti	Úhrada datum doklad
			Cena včetně DPH	Základ daně	DPH			
					10%	20%		

Zdroj: PILÁTOVÁ, J. *Daňová evidence 2011*. 7. vyd. Olomouc: Anag. 2011, 351 s. ISBN 978-80-7263-656-3.

Fyzická osoba, která vede daňovou evidenci je povinna podle §23 ZDP zvýšit rozdíl mezi příjmy a výdaji o částku neuhrazeného závazku odpovídajícího pohledávce, od jejíž splatnosti již uplynulo 36 měsíců nebo se promlčela. Dodanění pak nepodléhají závazky u dlužníka, který je v úpadku podle zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona.

U ostatních fyzických osob vedoucích daňovou evidenci nepodléhají dodanění závazky z titulu úvěrů, půjček, smluvních pokut, úroků z prodlení, poplatků z prodlení a jiných sankcí, nebo závazků, které při úhradě nejsou výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Základ daně lze snížit o hodnotu závazku nebo část závazku zaniklého splněním, započtením nebo splnutím, o kterou byl zvýšen výsledek hospodaření nebo rozdíl mezi

příjmy a výdaji. O tuto hodnotu může snížit výsledek hospodaření nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji i právní nástupce poplatníka, který je fyzickou osobou, pokud u těchto právních nástupců tento závazek nebo jeho část takovým způsobem zanikl, a o hodnotu tohoto závazku nebo jeho část byl u poplatníka, který je fyzickou osobou, zvýšen výsledek hospodaření nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji.

Od roku 2011 umožňuje zákon, aby v případě, že podnikatel vedoucí daňovou evidenci závazky uvedené v § 23 odst. 3 písm. a) bod 12 zaplatí až po ukončení činnosti, mohl podat dodatečné daňové přiznání na daňovou povinnost nižší, obdobně jako podnikatel vedoucí účetnictví.

1.6 Obchodní majetek

Zákon o daních z příjmů definuje obchodní majetek pro účely daně z příjmů fyzických osob v § 4 odst. 4 jako „*souhrn majetkových hodnot (věcí, pohledávek a jiných práv a penězi ocenitelných jiných hodnot), které jsou ve vlastnictví poplatníka a o kterých bylo nebo je účtováno (u poplatníka, který vede účetnictví), anebo jsou nebo byly v evidenci majetku a závazků pro účely stanovení základu daně a daně z příjmů (u poplatníka, který vede daňovou evidenci)*“.

Majetek lze tedy do obchodního majetku zahrnout jen při vedení daňové evidence nebo při vedení účetnictví. Pokud tedy poplatník zakoupí hmotný majetek pro účely podnikání ve zdaňovacím období, v němž uplatňuje paušální výdaje, nemůže tento hmotný majetek vložit do svého obchodního majetku, protože obchodní majetek při vedení paušálních výdajů u poplatníka neexistuje. Taktéž nelze obchodní majetek definovat u poplatníka daně z příjmů z pronájmu dle § 9 ZDP.

1.6.1 Zařazení majetku do obchodního majetku

Zákon stanovuje i to, jak majetek do obchodního majetku zařadit a jaké jsou podmínky. Například pokud je nemovitost nebo movitá věc ve společném jmění manželů a je využita pro podnikání jednoho z manželů ale i obou manželů, může i tak vložit tuto nemovitost nebo movitou věc do obchodního majetku pouze jeden z manželů. Zároveň však tento majetek zůstává ve společném jmění manželů. Jinak je to však s výdaji související s tímto majetkem, který oba manželé využívají. Pokud má tento majetek jeden z manželů v obchodním majetku, pak lze výdaje související s tímto majetkem rozdělit mezi oba manžely v poměru, v jakém majetek používají při své činnosti.

Pokud je majetek zahrnut do obchodního majetku, pak platí, že musí být zahrnut celý majetek. Jediná výjimka je u podílového spoluvlastnictví, kdy si poplatník zahrne do obchodního majetku jen část majetku odpovídající jeho spoluvlastnickému podílu.

Pokud poplatník daně z příjmů fyzických osob nezařadí majetek do obchodního majetku, je zřejmé, že nelze výdaje na opravu, údržbu nebo technické zhodnocení majetku sloužícího k podnikání nebo jiné samostatné činnosti zařadit mezi daňově uznatelné výdaje.

Otázkou pak dále je, v jaké hodnotě majetek do obchodního majetku může být zařazen. Toto je důležité i pro další odpisování majetku, jelikož majetek je odepisován rovnoměrně či zrychleně, popř. formou mimořádných odpisů, a to ze vstupní ceny hmotného majetku.

Nejčastěji je vstupní cenou podle §29 ZDP cena pořizovací. Po pořízení majetku nemusí být majetek okamžitě zařazen do obchodního majetku poplatníka. Dle toho jaká doba uplynula od nákupu majetku, je pak stanovena vstupní cena. U movitého majetku, který poplatník daně z příjmů fyzických osob pořídil úplatně v době kratší, než jeden rok před vložením do obchodního majetku, je vstupní cenou pořizovací cena. Pokud je tato doba delší než jeden rok, pak je vstupní cenou reprodukční pořizovací cena majetku. U nemovitého majetku je pak tato hranice stanovena místo jednoho roku na pět let.

Vstupní cenou mohou být také vlastní náklady, pokud byl majetek vyrobený či pořízený ve vlastní režii. Pokud poplatník do pěti let zahrne tento majetek do svého obchodního majetku, jsou pak vstupní cenou vlastní náklady včetně nákladů na opravy a technické zhodnocení tohoto majetku. Pokud je tato doba delší než pět let, je jako vstupní cena použita cena reprodukční pořizovací.

Při nabytí majetku zděděním nebo darováním je vstupní cenou cena stanovená dle zákona o oceňování majetku ke dni jeho nabytí. Toto platí pro majetek, který je do pěti let zapsán do obchodního majetku. Pokud je tato doba delší než pět let, je vstupní cenou u poplatníka daně z příjmů fyzických osob reprodukční pořizovací cena.

Součástí vstupní ceny je i technické zhodnocení provedené po uvedení věci do stavu způsobilého k obvyklému užívání, pokud je toto technické zhodnocení provedeno v prvním roce odpisování.

Dále je nutné uvést, že vstupní cena hmotného majetku se snižuje o poskytnuté dotace ze státního rozpočtu, z rozpočtu obcí a krajů, státních fondů, regionální rady regionu soudržnosti, o poskytnuté prostředky přidělené dle zákona č. 300/1992 Sb., o poskytnuté granty ES, o poskytnuté dotace, příspěvky a podpory z veřejných rozpočtů a jiných peněžních fondů cizího státu, poskytnuté na jeho pořízení nebo na jeho technické zhodnocení.

1.6.2 Vyřazení majetku z obchodního majetku

Důležitý pojem je i vyřazení majetku. Dnem vyřazení majetku z obchodního majetku poplatníka je den, kdy jej poplatník naposledy uváděl v daňové evidenci. Dále je také dnem vyřazení majetku z obchodního majetku datum přechodu z uplatňování výdajů v prokazatelné výši na uplatňování výdajů procentem z příjmů.

Poplatník se může kdykoliv rozhodnout a majetek z obchodního majetku vyřadit. Záleží tedy čistě na jeho rozhodnutí. Může dokonce zahrnout do daňových výdajů i polovinu roční výše odpisů, pokud vyřadí majetek v průběhu zdaňovacího období.

Důvodem k vyřazení majetku je nejčastěji jeho prodej. V případě prodeje je pak dosažený příjem z prodeje zahrnut do dílčího základu daně dle § 7 ZDP (na rozdíl od převodu do osobního užívání, kde nevzniká podnikateli žádný zdanitelný příjem). Daňově uznatelným výdajem je v tomto případě polovina roční výše daňového odpisu a daňová zůstatková cena majetku, popř. i výdaje související s prodejem. Je tedy zřejmé, že z prodeje majetku zařazeného v obchodním majetku může vzniknout i daňově uznatelná ztráta.

Otázkou je, jak se přihlíží k majetku při jeho prodeji, pokud není v obchodním majetku zahrnut. Příjem z prodeje se v takovém případě zdaní dle § 10 odst. 1 písm. b) ZDP jako ostatní příjem. Tento příjem může být i osvobozen od daně z příjmů dle § 4 odst. 1 písm. a) a b) ZDP pokud se jedná o nemovitosti. V případě movitého majetku je pak příjem z prodeje movitých věcí nezahrnutých v obchodním majetku poplatníka od daně z příjmů fyzických osob osvobozen, přičemž toto osvobození od daně se nevztahuje na příjmy z prodeje motorových vozidel, letadel, lodí, nepřesahuje-li doba mezi nabytím a prodejem dobu jednoho roku.

Pokud nejsou dodrženy podmínky pro osvobození, je pak základem daně příjem snížený o výdaj, kterým je cena, za kterou poplatník majetek prokazatelně nabyt. Výdajem jsou také částky vynaložené na technické zhodnocení, opravu a údržbu věci i výdaje spojené s uskutečněním prodeje. Platí zde však, že jsou-li tyto výdaje vyšší než příjem z prodeje, pak se k tomuto rozdílu nepřihlíží a daňová ztráta z prodeje majetku zdaňovaného dle § 10 nemůže vzniknout. Taktéž tento příjem neovlivní u poplatníka výpočet vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na sociální a na všeobecné zdravotní pojištění jak tomu je v případě příjmu z prodeje majetku zahrnutého do obchodního majetku.

Zvláštní kapitolou při prodeji majetku je prodej hmotného majetku pořízeného v rámci finančního leasingu. Zdanění příjmů z prodeje takového majetku zde záleží na tom, zda po ukončení nájmu byl majetek zařazen či ne do obchodního majetku poplatníka. Pokud majetek je zařazen do obchodního majetku po skončení leasingové smlouvy, bude příjem z prodeje zahrnut do dílčího daňového základu z podnikání dle § 7 a zároveň nájemné se tak stává daňovým výdajem.

U majetku, který není zařazen do obchodního majetku poplatníka po ukončení leasingové smlouvy, není splněna podmínka pro daňovou uznatelnost nájemného a je nutné, pokud poplatník uplatnil toto nájemné jako daňové výdaje, zvýšit základ daně ve zdaňovacím období, kdy došlo k porušení podmínky, o uplatnění nájemné jako daňový výdaj. Pokud by např. došlo k následnému prodeji automobilu po jednom roce od jeho zakoupení od leasingové společnosti, je tento příjemce § 4 odst. 1 písm. c) ZDP osvobozen od daně z příjmů. Jinak bude tento příjem zdaněn dle § 10 ZDP.

Pokud poplatník fyzická osoba uplatňuje výdaje procentem z příjmů a odkoupí po ukončení smlouvy o finančním pronájmu najatý hmotný majetek, pak u poplatníka není splněna podmínka pro daňovou uznatelnost nájemného, protože takový poplatník nemá žádný obchodní majetek. Poplatník je tak povinen zvýšit základ daně o uplatněné nájemné jako daňový výdaj ve zdaňovacích obdobích, ve kterých uplatňoval výdaje ve skutečně prokázané výši (tzn., vedl daňovou evidenci).

1.7 Automobil v daňové evidenci

V současné době patří k nejpoužívanějším movitým věcem každého podnikatele dopravní prostředek. Při používání automobilu v podnikání může vznikat velké množství různých výdajů, které mají vliv na daňový základ podnikatele. Jelikož použití automobilu může mít několik různých variant, které mají rozdílný daňový dopad z hlediska daně z příjmů, je nutné uvést několik způsobů, jak je možné automobil v podnikání využít.

Hned při zakoupení dopravního prostředku je důležité si stanovit, jak se bude automobil při podnikání využívat. Jde především o určení, zda bude automobil zařazen do obchodního majetku podnikatele. I způsob pořízení automobilu je pro jeho další nakládání v daňové evidenci důležitý. Automobil je možné pořídit z vlastních zdrojů (v hotovosti či převodem z účtu) nebo ze zdrojů cizích jako je například využití operativního leasingu, finančního leasingu či účelového úvěru. V podnikání také samozřejmě lze využívat automobil pronajatý, zapůjčený nebo automobil, který vlastní druhý z manželů.

Zákon o daních z příjmů definuje obchodní majetek pro účely daně z příjmů fyzických osob v § 4 odst. 4 jak bylo uvedeno v kapitole 1.6. Majetek lze tedy do obchodního majetku zahrnout jen při vedení daňové evidence nebo při vedení účetnictví.

1.7.1 Paušální výdaje na dopravu

S účinností od roku 2009 lze nově uplatnit nový typ paušálního výdaje, který je označen v zákoně jako paušální výdaj na dopravu (zákona č. 304/2009 Sb. ZDP). Tento paušál zahrnuje výdaje na pohonné hmoty a parkovné. Naopak nezahrnuje odpisy, náklady na údržbu a opravy, pojistné, dálniční známku, nájem garáže, platbu za parkovací místo atd.

Důvodem zavedení tohoto institutu byl úmysl vyjít vstříc malým a středním podnikatelům a zjednodušit administrativní náročnost při prokazování výdajů na cestovné.

Paušální výdaje na dopravu mohou uplatnit jak právnické osoby, tak fyzické osoby, které využívají vozidlo k dosažení, zajištění a udržení příjmů dle ustanovení § 7 a § 9 ZDP a to na motocykl, čtyřkolku, osobní automobil, nákladní automobil a autobus (kategorie L, M, N). Nelze jej tedy uplatnit u traktorů jak zemědělských tak lesnických nebo u pracovních strojů kategorie T a S.

Navíc k uplatnění paušálních výdajů na dopravu je nutné, aby uvedená vozidla splňovala další kritéria. Musí se totiž jednat buď o vozidla vlastní, bez ohledu na to, zda jsou zahrnuta či nezahrnuta do obchodního majetku pro podnikání, včetně vozidla ve společném jmění manželů. Z toho vyplývá, že pokud by vozidlo bylo ve výlučném vlastnictví druhého z manželů, pak paušální výdaj na dopravu uplatnit nelze. Dále lze uplatnit vozidla v nájmu jak formou operativního leasingu (kromě smlouvy o výpůjčce), tak formou finančního leasingu.

Paušál lze využít dále pro vozidla zaměstnavatele užívaná zaměstnanci (kromě manažerských), vozidla ve společném jmění manželů u spolupracujících osob (§ 13 ZDP), kromě případu, kdy si již osoba hlavní uplatňuje skutečné výdaje a vozidla ve spoluvlastnictví sdružení dle § 12 ZDP. Pro všechna zmíněná vozidla pak platí jedno pravidlo společné a to, že vozidlo, ke kterému je uplatňován paušál, nebylo přenecháno a to ani po část měsíce k užívání jiné osobě, což ale neznamená, že ho nemůže jiná osoba řídit.

Paušální výdaje za dopravu lze dle sazby rozdělit na plný paušál, který činí 5 000 Kč/měsíc při využívání vozidla jen pro účely dosažení, zajištění a udržení příjmů nebo krácený paušál, který je 4 000 Kč/měsíc při využívání vozidla i pro osobní potřebu. Obě částky jsou pevné a nejsou tak ani závislé na skutečné částce za nákup PHM a parkovného. Při uplatnění kráceného paušálu je pak nutné výdaje, které paušál na dopravu nezahrnuje (odpisy, údržbu, dálniční známku atd.) o 20 % krátit.

Paušál může daňový subjekt využít maximálně ke třem vozidlům najednou, ale pouze u jednoho z nich může paušál krátit.

Při využití vozidla nezahrnutého do obchodního majetku zákon umožňuje uplatnit k ujetým kilometrům tzv. sazbu základní náhrady (§ 24 odst. 2 písm. k) bod 3 ZDP) 3,90 Kč/km jízdy. Je však nutné k tomuto účelu evidovat ujeté kilometry například formou knihy jízd či jiným průkazným způsobem.

U vozidel zahrnutých v obchodním majetku nebo v nájmu nepovoluje zákon kombinovat v průběhu zdaňovacího období po část období paušální výdaje na dopravu s výdaji v prokázané výši (§ 24 odst. 2 písm. k) bod 4 ZDP). Poplatník však může u jednoho

vozidla po celé zdaňovací období uplatňovat paušální výdaj na dopravu a u jiného vozidla uplatnit prokázané výdaje na dopravu. Výjimkou, kdy se oba způsoby mohou kombinovat je pořízení vozidla nebo jeho prodej v průběhu zdaňovacího období. V měsíci, kdy dojde k pořízení nebo prodeji vozidla, nelze uplatnit paušální výdaj na dopravu a je nutné uplatnit prokazatelné výdaje na dopravu.

1.7.2 Daňová optimalizace u automobilu

Při daňové optimalizaci spojené s automobilem si musí podnikatel uvědomit pár základních aspektů. Jednak je důležité se správně rozhodnout, zda automobil zařadit do obchodního majetku. Podnikatel by měl uvažovat tak, že sazba základní náhrady za ujetý kilometr soukromým vozidlem podnikatele je pro všechna vozidla bez ohledu na jejich vstupní cenu stejná. Je tedy zřejmé, že pokud podnikatel vloží vozidlo do obchodního majetku, stanoví se odpisy ze vstupní ceny, která již bere ohled na hodnotu vozidla. Platí pak tedy jednoduchá úměra: Čím méně kilometrů podnikatel najede pro účely podnikání a čím vyšší je pořizovací cena používaného automobilu, tím výhodnější pro podnikatele bude, vložit toto vozidlo do obchodního majetku. Na druhou stranu pokud je hodnota automobilu nízká a ujetých kilometrů pro podnikání hodně, je pro podnikatele výhodné takový automobil do podnikatelského majetku nevkládat, ale uplatňovat do výdajů sazbu základní náhrady za ujetý kilometr a výdaje na spotřebované pohonné hmoty.

Jestliže však podnikatel používá vozidlo vložené do obchodního majetku i pro soukromé účely, musí brát v úvahu, že veškeré vynaložené výdaje související s provozem tohoto vozidla musí v příslušném poměru krátit.

1.8 Specifické problémy daňové evidence

1.8.1 Přerušování podnikatelské činnosti

Výdaje v době přerušování činnosti. V současné době se dost často lze setkat s tím, že podnikatelé přerušují v průběhu roku, kdy očekávají méně práce, svojí činnost. Ale i v této době mohou mít výdaje například na pořízení náradí, se kterým budou pracovat po obnovení své činnosti. Po dobu přerušování podnikání sice podnikatel nevykonává aktivně svojí podnikatelskou činnost, ale zůstává podnikatelem i nadále. Přestože v této době nedosahuje zdanitelných příjmů, zůstává pro podnikatele budoucím cílem dosahování zisku. Proto se na takovýto výdaj můžeme dívat jako na výdaj na budoucí dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů.

Osoba je i v době přerušování podnikatelem, protože má platné živnostenské oprávnění. Podnikatel si musí ale dávat pozor na to, aby šlo o příležitostný nákup. Pokud se bude jednat o soustavnou přípravu, tak se již nemůžeme bavit o přerušování podnikání, protože výkon podnikatelské činnosti není určen pouze dosahováním příjmů, ale za podnikání již považujeme soustavné zahájení příprav na tento hlavní cíl podnikání.

1.8.2 Přejít z vedení daňové evidence na účetnictví

Při přechodu z vedení daňové evidence na účetnictví je poplatník povinen podle § 23 odst. 14 zákona o daních příjmů zahrnout do základu daně hodnotu zásob a pohledávek evidovaných v době zahájení vedení účetnictví, a to buď jednorázově, nebo postupně po 9 následujících zdaňovacích obdobích. Pro postupné zahrnutí není stanovena podmínka rovnoměrnosti, je tedy na poplatníkovi, jaký způsob se rozhodne použít.

1.8.3 Přejít z vedení účetnictví na daňovou evidenci

Pravidla pro přechod z vedení účetnictví na daňovou evidenci, jsou popsána v příloze číslo 2 ZDP. Postup při přechodu je následující. Úprava základu daně z příjmů se vždy provádí ve zdaňovacím období, ve kterém poplatník zahájí vedení daňové evidence. Pohledávky a závazky za kalendářní rok, v němž poplatník vedl účetnictví, které budou proplaceny v kalendářním roce, ve kterém poplatník vede daňovou evidenci, se vyloučí ze základu daně kalendářního roku, ve kterém poplatník vede daňovou evidenci, a to tak, že závazky zvýší základ daně, aby nedošlo k dvojímu uplatnění výdajů. Pohledávky naopak sníží

základ daně, abychom nezdaňovali příjmy dvakrát. Tento postup se nevztahuje na příjmy, které jsou od daně osvobozeny nebo se nezahrnují do základu daně nebo nejsou předmětem daně. Dále se to nevztahuje na výdaje, které nejsou použity na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Stav zásob a cenin za kalendářní rok, ve kterém poplatník vedl účetnictví, sníží základ daně z příjmů v kalendářním roce, ve kterém poplatník vede daňovou evidenci. Dále je zde popsán způsob, jak se zachovat k zůstatkům účtů časového rozlišení.

1.8.4 Úprava základu daně při změně způsobu uplatňování výdajů

Pokud se podnikatel rozhodne ke změně způsobu uplatňování výdajů, tak podle § 23 odst. 8 zákona o dani z příjmů se základ daně upraví za zdaňovací období předcházející zdaňovacímu období, ve kterém ke změně způsobu uplatňování výdajů došlo. V takovémto případě se má za to, že poplatník není v prodlení s úhradou daně, jestliže podá dodatečné daňové přiznání a zaplatí daň nejpozději do dne, kdy je povinen podat daňové přiznání k dani za zdaňovací období, ve kterém ke změně uplatňování výdajů došlo.

1.8.5 Uzavření daňové evidence

Daňová evidence nezná pojem inventarizace. Místo toho je však v § 7b odst. 4 ZDP uvedeno, že poplatník vedoucí daňovou evidenci má povinnost k poslednímu dni zdaňovacího období zjistit skutečný stav zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků, provést o tomto zjištění zápis a o případné rozdíly upravit základ daně. Zjištění skutečného stavu majetku či zásob lze identifikací majetku či zásob a následným spočítáním. Toto je v účetnictví známé pod pojmem fyzická inventura. Skutečný stav pohledávek a závazků tímto způsobem zjistit nelze. Podnikatel tak v tomto případě může využít prvotní doklady, aby zjistil, zda v jeho evidenci pohledávek a závazků jsou podchyceny všechny existující pohledávky a závazky. V účetnictví je tato činnost uvedena pod termínem dokladová inventarizace.

Forma zápisu o zjištění skutečného stavu není nijak předepsána a je tedy na poplatníkovi, jak se s tímto vyrovná. Mnoho podnikatelů v tomto ohledu pokračuje v zažitých praktikách z dob, kdy uzavírali jednoduché účetnictví a byli tak vázáni ZOÚ.

Taktéž případné rozdíly oproti skutečnosti ZDP neuvádí u daňové evidence. Je však jasné, že se jedná o manko či škodu. Tyto pojmy již ZDP zná a uvádí je v § 24 i § 25. Škodou se zde rozumí fyzické znehodnocení majetku ve vlastnictví poplatníka způsobné objektivními či subjektivními příčinami, kdy je majetek v důsledku škody vyřazen a mankem inventarizační rozdíl, kdy skutečný stav je nižší než účetní. ZDP na rozdíl od účetních předpisů však nedefinuje přebytek.

Jak bylo již uvedeno výše, o případné rozdíly mezi skutečným stavem a stavem dle daňové evidence je nutné upravit základ daně. V § 24 a § 25 ZDP je uvedeno, že za výdaje vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely nelze uznat zejména manka a škody přesahující náhradu kromě škody vzniklé v důsledku živelních pohrom nebo škody způsobné dle potvrzení policie neznámým pachatelem. Dále je i definováno kdy se skutečně podle ZDP jedná o živelní pohromu. Výše škody musí být doložena vždy posudkem pojišťovny, a to i v případě, že poplatník není pojištěn, nebo posudkem soudního znalce.

Od roku 2008 platí, že mezi škody nepatří vyřazení zásob z důvodu likvidace. Mezi daňově uznatelné výdaje patří jen výdaje vzniklé v důsledku prokazatelně provedené likvidace zásob materiálu, zboží, nedokončené výroby, polotovarů a hotových výrobků. K prokázání likvidace je poplatník povinen vypracovat protokol, kde uvede důvody likvidace způsob, čas a místo likvidace, specifikaci předmětů likvidace, pracovníky za likvidaci zodpovědné a způsob naložení se zlikvidovanými předměty.

1.9 Zdravotní a sociální pojištění podnikatele

Všeobecně platí, že každý podnikatel musí platit za svou osobu zdravotní a sociální pojištění. Je důležité upozornit, že zaplacené pojistné není daňově uznatelným výdajem podnikatele, tzn., že nemůže snižovat základ daně z příjmů.

1.9.1 Zdravotní pojištění

Každý podnikatel, pro kterého je podnikání hlavní činností, má povinnost měsíčně hradit zálohy na zdravotní pojištění. Záloha za daný měsíc je splatná do osmého dne následujícího měsíce. Minimální výše zálohy pro rok 2011 je stanovena ve výši 1 670 Kč (vypočteno z minimálního vyměřovacího základu 12 370 Kč, který je stanoven jako polovina z průměrné měsíční mzdy v hospodářství stanovené pro rok 2011) a maximální záloha pak činí 20 040 Kč (vypočteno z maximálního vyměřovacího základu 148 440 Kč). Minimální zálohu musí podnikatel platit, i když si nic nevydělá nebo je dokonce ve ztrátě.

Po podání daňového přiznání je každý podnikatel povinen předložit své zdravotní pojišťovně přehled o příjmech a výdajích ze samostatné výdělečné činnosti a úhrn záloh na pojistné za rozhodné období kalendářního roku. Výsledkem přehledu je porovnání zaplacených záloh se skutečnou povinností určenou dle dosaženého rozdílu mezi příjmy a výdaji. Dále v přehledu podnikatel zjistí výši nové zálohy, kterou bude platit následující kalendářní rok. Za opožděné podání přehledu nebo dokonce při nepodání přehledu hrozí podnikateli pokuta až do výše 50 000 Kč.

Poplatník, který má řádné zaměstnání a podnikání je pro něj pouze vedlejší činností, nemusí v průběhu roku platit zálohy na zdravotní pojištění, pokud v zaměstnání odvádí ZP alespoň z minimálního vyměřovacího základu, což je pro něj minimální mzda 8 000 Kč.

1.9.2 Sociální pojištění

Vedle zdravotního pojištění je podnikatel, pro kterého je podnikání hlavní činností, povinen platit si zálohy na sociální pojištění. Sociální pojištění se skládá z důchodového pojištění, které je povinné a z nemocenského pojištění, u kterého je účast podnikatele dobrovolná, záleží na jeho rozhodnutí, zda chce být účasten tohoto pojištění. Minimální záloha na důchodové pojištění pro rok 2011 je ve výši 1 807 Kč (vypočtena z minimálního vyměřovacího základu 6 185) a je splatná do 8. dne následujícího měsíce. Osoba

samostatně výdělečně činná si může od ledna 2001 určovat měsíční vyměřovací základ mezi minimální výší pro ni platnou a částkou 148 440 Kč, která je maximálním měsíčním vyměřovacím základem. Maximální výše zálohy na důchodové pojištění je tedy 43 345 Kč). Vzhledem k tomu, že zaplacením určité výše zálohy si OSVČ určuje měsíční vyměřovací základ, musí oznámit OSSZ, že platí zálohy dopředu. Výši zálohy nelze dodatečně měnit, to znamená, že nelze ani zvyšovat a ani snižovat měsíční vyměřovací základ. Také u důchodového pojištění má podnikatel povinnost po podání daňového přiznání k dani z příjmu podat přehled o příjmech a výdajích za kalendářní rok. V tomto přehledu se porovnává skutečná povinnost k důchodovému pojištění dle dosaženého rozdílu příjmů a výdajů proti souhrnu zaplacených záloh. Dále se zde stanovuje výše zálohy pro další období.

Dalším pojištěním je nemocenské pojištění. Toto pojištění je pro podnikatele dobrovolné, to znamená, že pokud budou chtít pobírat nemocenské dávky v době nemoci, nebo ženy podnikatelky peněžitou pomoc v mateřství, tak se musí k nemocenskému pojištění u příslušné OSSZ přihlásit a řádně platit stanovenou zálohu. Nárok na nemocenské může vzniknout až po uplynutí 3 měsíců od vzniku účasti na nemocenském pojištění. To platí i pro OSVČ, která zahájila nebo znovu zahájila samostatnou výdělečnou činnost. Nemocenské náleží až od 22. dne trvání pracovní neschopnosti.

1.10 Daň z přidané hodnoty

Každá fyzická osoba, která uskutečňuje ekonomické činnosti, bez ohledu na to, zda vede účetnictví nebo daňovou evidenci, je osobou povinnou k dani a vyplývají pro ni určitá práva a povinnosti z hlediska daně z přidané hodnoty. Za určitých podmínek je fyzická osoba podnikatel osvobozena od uplatňování daně z přidané hodnoty, tzn. je neplátcem DPH. Pokud však dojde k naplnění podmínek dle zákona o DPH, má povinnost registrovat se jako plátce daně, s čímž jsou spojena určitá práva a povinnosti.

Nejrozšířenějším důvodem pro registraci osoby povinné k dani je překročení obratu 1 000 000 Kč za období nejbližších 12 předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců. Obratem je zde souhrn úplat bez daně, které osobě povinné k dani náleží za uskutečněná plnění, kterými jsou dodání zboží, převod nemovitosti a poskytnutí služby s místem plnění v tuzemsku, pokud jde o zdanitelná plnění, plnění osvobozené od daně s nárokem na odpočet daně nebo plnění osvobozené od daně bez nároku na odpočet daně dle § 54 až § 56 ZDPH, jestliže nejsou doplňkovou činností uskutečňovanou příležitostně. Do obratu se nezahrnuje úplata z prodeje dlouhodobého majetku. Tzn., když osoba povinná k dani prodá např. automobil, jehož pořizovací hodnota byla vyšší než 40 000 Kč, pak se částka, za kterou bylo toto auto prodáno, do obratu nepočítá.

Pokud podnikatel překročí obrat 1 000 000 Kč je povinen podat přihlášku k registraci do 15 dnů po skončení kalendářního měsíce, ve kterém tento stanovený limit překročil. Od tohoto dne je také podnikatel povinen uplatňovat daň z přidané hodnoty. Je tak jasné, že každý podnikatel by si měl pečlivě hlídat po skončení každého kalendářního měsíce svůj obrat a nejlépe využívat programů, které automaticky při překročení limitu podnikatele informují, že je nutné registrovat se k DPH. Při nedodržení registrace hrozí podnikateli, že mu správce daně vyměří daň náhradním způsobem, která je daleko vyšší, než výše daňové povinnosti, jakou by měl podnikatel, kdyby se včas registroval. DPH stanovená náhradním způsobem se totiž vyměří pouze z výstupů a nezahrnuje žádné vstupy.

Kromě překročení obratu 1 000 000 Kč je dalším limitem pro registraci k DPH, pokud je podnikatel osoba povinná k dani ve vztahu k nákupům zboží z jiných členských států EU. Pokud osoba povinná k dani se sídlem nebo místem podnikání v tuzemsku pořizuje zboží z jiného členského státu a hodnota takto pořízeného zboží bez daně v běžném kalendářním

roce převyšší částku 326 000 Kč, je povinná podat přihlášku k registraci do 15 dnů ode dne, kdy tuto částku překročila. Jako plátce DPH pak nakupuje podnikatel zboží z členského státu EU od daně osvobozené, protože v tuzemsku je povinen přiznat a zaplatit daň při pořízení zboží z jiného členského státu již z té dodávky, jejíž hodnotou překročí uvedený limit.

Podnikatel má dále povinnost registrovat se k DPH při pořízení nového dopravního prostředku nebo zboží, které je předmětem spotřební daně z jiného členského státu. Povinnost přiznat a zaplatit daň vzniká již při realizaci takového nákupu. Aby mohl podnikatel pořídit zboží dle evropských principů již osvobozené od DPH, musí splnit své registrační povinnosti v takovém čase, aby svému dodavateli z jiného členského státu mohla sdělit své daňové identifikační číslo.

Registrační povinnost dále vzniká, pokud jsou podnikateli poskytnuty služby s místem plnění v tuzemsku, nebo při dodání plynu či elektřiny a dodání zboží s montáží nebo instalací osobou povinnou k dani neusazenou v tuzemsku, tzn. osobou registrovanou k dani v jiném členském státě nebo zahraniční osoba povinná k dani, která nemá v tuzemsku sídlo nebo místo podnikání. Povinnost odvést daň se tedy přesouvá na příjemce služby. Registrovat se dále musí takový podnikatel, který má sídlo nebo místo podnikání v tuzemsku, který poskytuje služby s místem plnění v jiném členském státě a pokud povinnost přiznat a zaplatit daň vzniká příjemci služby. Registrovat se také dále musí osoba povinná k dani se sídlem nebo místem podnikání v tuzemsku, která má zřízenou provozovnu v jiném členském státě a prostřednictvím této provozovny poskytne službu.

K registraci k DPH se může podnikatel také dobrovolně rozhodnout. O zrušení registrace k DPH však může podnikatel žádat nejdříve po uplynutí jednoho roku od data účinnosti registrace, pokud samozřejmě není během této doby povinen registrovat se k dani dle výše zmíněných limitů. Plátce je povinen při výpočtu daně uplatnit správnou sazbu daně. Základní sazba daně činí 20 %, snížená sazba daně je 10 %. Uskuteční-li plátce (osoba vedoucí daňovou evidenci) dodání zboží nebo poskytnutí služby, je zpravidla povinen vystavit daňový doklad, který musí splňovat zákonem stanovené požadavky. Kromě toho je plátce povinen vést evidenci pro účely daně, tzn. má záznamní povinnost. Jedná se o evidenci údajů vztahujících se k daňové povinnosti plátce

2 Daňová evidence v praxi

2.1 Formy vedení daňové evidence

Každý podnikatel se může dobrovolně rozhodnout, jakou formu zvolí pro vedení své daňové evidence. Jak bylo již zmíněno, zákon o daních z příjmů předepisuje pouze základní pravidla, která se musí při vedení daňové evidence dodržovat. Vše ostatní zaleží pouze na podnikateli. Je však nutné připomenout, že správce daně má právo daňovému subjektu uložit záznamní povinnost, a to formou písemného rozhodnutí, proti kterému není odvolání.

Podnikatel si může vybrat mezi vedením v papírové formě nebo v elektronické podobě, kdy může využít tabulkové editory jako např. MS Excel nebo účetních softwarů určených přímo k vedení daňové evidence, které představují sice nejdražší formu vedení daňové evidence, ale na druhou stranu samozřejmě poskytují mnoho výhod a kontrol vedoucích k dosažení správné daňové povinnosti.

Papírová forma vedení daňové evidence se sice jeví jako nejlevnější, ale na druhou stranu je poměrně náročná na spotřebu času. U této formy je také největší riziko početní chyby nebo opomenutí nějakého dokladu a velmi snadno může dojít k tomu, že má podnikatel pro daňové přiznání nesprávné podklady. Proto je papírová forma doporučována hlavně menším podnikatelům, kteří jsou neplátcí DPH, mají malý obrát a hlavně malý počet dokladů. Výsledné zpracování daňového přiznání by však i pro tuto formu vedení daňové evidence bylo ideální pomocí účetního softwaru, kvůli vyvarování se zbytečných chyb.

Často využívanou formou vedení daňové evidence je využití tabulkového kalkulátoru či editoru. Známý je v této oblasti např. MS Excel, který umožňuje rychlé zpracování a to i větších objemů dat. Zdatný uživatel si může v Excelu nastavit i různé samokontroly a vzorce, pomocí nichž se zabrání vzniku početní chyby. Navíc lze dnes i zdarma stáhnout daňové přiznání ve formátu .xls, kde jsou již všechny kontroly navázány a pokud jsou podklady pečlivě vedeny, je pak velmi snadné si daňové přiznání vyplnit. Opět tato forma však platí spíše pro menší podnikatele a i zde se může vyskytnout riziko opomenutí důležitých skutečností, které může ovlivnit správnost podkladů pro výpočet daně z příjmu.

Je zřejmé, že pro větší podnikatele s velkým množstvím dokladů je nejvhodnější formou vedení daňové evidence využití specializovaných programů, kterých je na našem trhu již mnoho. Tato varianta je sice dražší než předchozí formy vedení daňové evidence, ale na druhou stranu šetří podnikateli čas při samotném zpracování. Každý takový software má již v sobě zabudováno mnoho automatických kontrol, které při porušení automaticky uživateli nahlásí, že je nutné chybný krok napravit. Jedním z nejvíce rozšířených programů na vedení daňové evidence je produkt Účto od firmy Tichý & spol., který bude dále stručně popsán.

2.1.1 Software Účto firmy Tichý & spol.

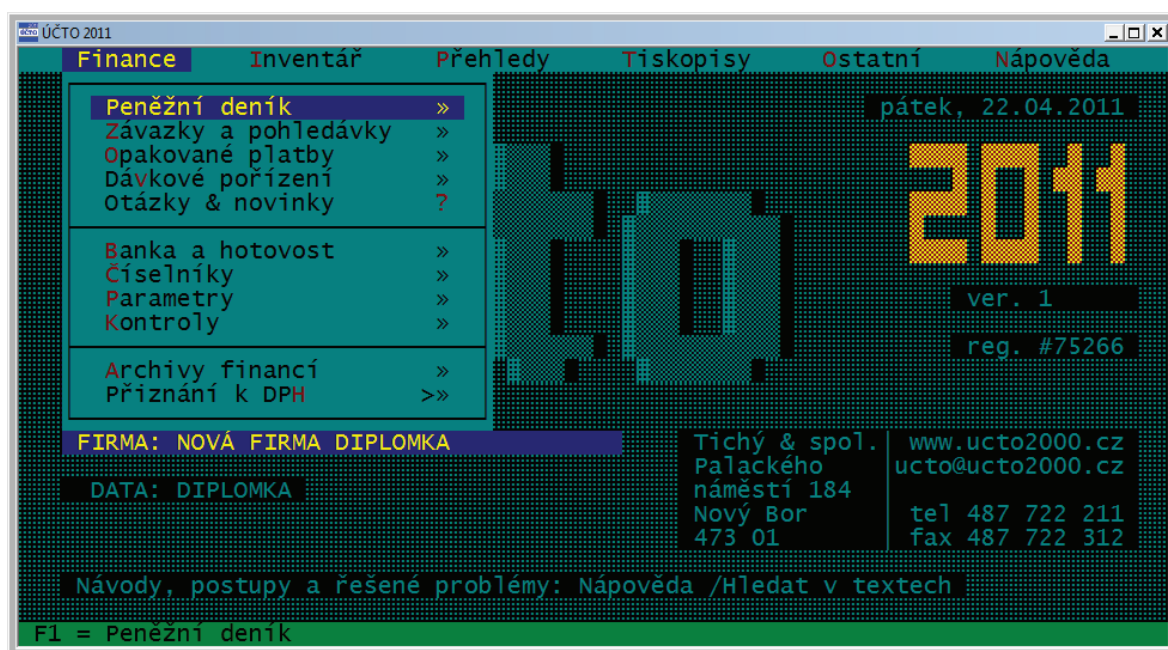
Program Účto od firmy Tichý & spol. byl vyvinut z programu pro jednoduché účetnictví a splňuje všechny požadavky, které pro vedení daňové evidence ukládá zákon o dani z příjmů. Kromě toho v sobě zahrnuje i jiné prvky, které pomáhají podnikatelům se správným vedením daňové evidence. V současné době tento produkt používá ke své práci již více než třicet tisíc uživatelů. Program automatizuje nebo podstatně usnadňuje vedení daňové evidence a dalších agend podnikatele, jako jsou evidence a odpisování majetku, zásoby, fakturace, personalistika a mzdy, obchodní korespondence, daňová přiznání (DPH, daň z příjmů).

Program používají živnostníci, obchodníci, zemědělci, stavební firmy, autodopravci, servisy a opravny, cestovní i realitní kanceláře, hotely a restaurace, vydavatelství, účetní firmy a daňoví poradci, lékaři, právníci, laboratoře, optici i lékárny, církevní společnosti, městské úřady, školy, zájmové organizace a další subjekty.

Mezi přednosti programu Účto patří zejména jeho stabilita a spolehlivost prověřená dlouholetým používáním u mnoha podnikatelů, dále jeho nenáročnost na technické vybavení (tzn. lze ho provozovat i na starších a levnějších počítačích). Uživatelé jej vyhledávají i pro jeho jednoduché ovládání podporované rozsáhlou nápovědou a podrobnou uživatelskou příručkou. S nákupem programu Účto získávají uživatelé i vynikající servis, bezplatné telefonické i písemné konzultace nebo např. firemní zpravodaj. Tiskové sestavy lze v programu jednoduše uživatelsky dle potřeb upravit a zároveň je možné získat s programem Účto i doplňkové programy. Program díky uživatelsky přístupnému nastavování legislativních parametrů umožňuje okamžitě reagovat na změny

v zákonech. Navíc lze díky rozsáhlé síti spolupracujících firem uživatelům programu Účto poskytovat školení. Samozřejmostí je, že lze v programu účtovat a zpracovávat daňová přiznání pro neomezený počet firem bez dalších příplatků a každoroční upgrade za výhodnou cenu.

Program Účto obsahuje šest základních modulů pro správné zpracování daňové evidence. Hlavním modulem jsou Finance (viz Obr. 1). Tato část obsahuje Peněžní deník (viz Obr. 3), ve kterém se chronologicky zaznamenávají operace související s pokladnou a s běžným účtem podnikatele. Dále zde probíhá evidence pohledávek a závazků (viz Obr. 2), které jsou při jejich úhradě okamžitě propojeny s peněžním deníkem. Finanční modul umožňuje velké množství výstupních sestav, které usnadní práci a rozhodování podnikatele. Tento modul lze zároveň využít při zpracování přiznání k dani z přidané hodnoty, přičemž vše probíhá automaticky na základě dat vložených do peněžního deníku a do knihy přijatých a vydaných faktur.

Obr. 1 – Struktura modulu finance
Zdroj: Program Účto firmy Tichý & spol.

ÚČTO 2011 - exit							22.04.2011	
223 ZÁVAZKY A POHLEDÁVKY								
Vystaveno▶SplatnostDatumDPHSazbaBezDaněDaň								
07.03.1121.03.1107.03.1120%4166.00833.20								
Doklad	F/165,v/9411100393			Typ	10%	0.00	0.00	
Text	zakázka 2011-002793			Pozn	0%	0.00	»4999.20	
Druh	PR / V16 provozní režie					Záloha	0.00	
Firma	00223 / Dekprojekt s.r.o. PRAHA 10					Částka	5000.00	
Výkon	/					Platba H / -Hotovost		
Vystaveno▶SplatnostDatumDPHSazbaBezDaněDaň								
09.03.1108.04.1109.03.1120%4230.83846.17								
Doklad	F/166,v/110101045			Typ	10%	0.00	0.00	
Text	nákup materiálu			Pozn	0%	0.00	»5077.00	
Druh	MT / V12 nákup materiálu					Záloha	0.00	
Firma	00111 / Jakub a.s. NOVÝ BOR					Částka	5077.00	
Výkon	/					Platba B / -Banka		
Vystaveno▶SplatnostDatumDPHSazbaBezDaněDaň								
08.03.1122.05.1108.03.1120%10278.262055.65								
Doklad	F/167,v/2111100795			Typ	10%	0.00	0.00	
Text	nákup materiálu			Pozn	0%	0.00	»12333.91	
Druh	MT / V12 nákup materiálu					Záloha	0.00	
Firma	00043 / Dektrade a.s. PRAHA 10					Částka	12334.00	
Výkon	/					Platba B / -Banka		
DatumSpl: den splatnosti závazku nebo pohledávky (F7-kalendář)							CtrlF1	
Alt: F1-hromadně přepsat údaj F2-přitáhnout do závazků F5-kalk F10-help								

Obr. 2 - Ukázka knihy závazků a pohledávek v modulu finance

Zdroj: Program Účto firmy Tichý & spol.

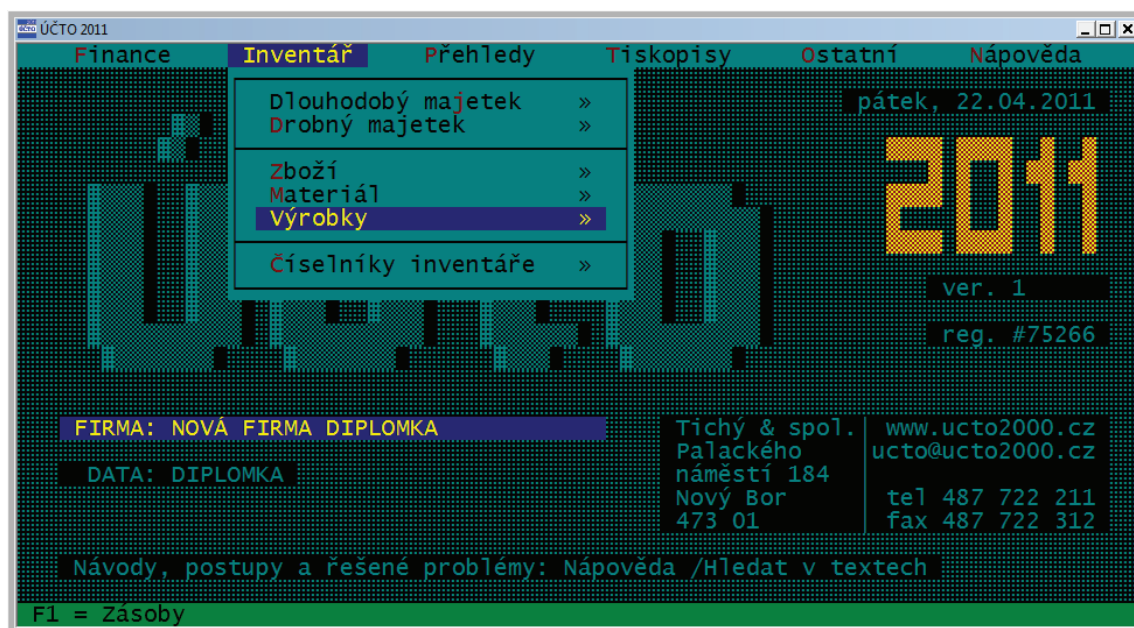
ÚČTO 2011 - exit							 		
21192 PENĚŽNÍ DENÍK B:-320771.94 H:265004.56				22.04.2011					
Datum	02.03.11	DatumDPH	02.03.11	Sazba	20%	BezDaně	1220.00	Daň	244.00
Doklad	F/137,v/11231,v/12161	Typ		10%		0.00			0.00
Text	nákup materiálu	Pozn	.	0%		0.00		»1464.00	
Druh	MT / V12 nákup materiálu					Záloha		0.00	
Firma	00026 / CZECH PAN s.r.o. VARNSDORF					Částka		1464.00	
Výkon	/					Platba H	/-Hotovost		
Datum	02.03.11	DatumDPH	02.03.11	Sazba	20%	BezDaně	82.50	Daň	16.50
Doklad	V/12252	Typ		10%		0.00			0.00
Text	nákup materiálu	Pozn	.	0%		0.00		»99.00	
Druh	MT / V12 nákup materiálu					Záloha		0.00	
Firma	00023 / CLM plus s.r.o. NOVÝ BOR					Částka		99.00	
Výkon	/					Platba H	/-Hotovost		
Datum	02.03.11	DatumDPH	02.03.11	Sazba	20%	BezDaně	92.94	Daň	18.59
Doklad	V/12253	Typ		10%		0.00			0.00
Text	nákup materiálu	Pozn	.	0%		0.00		»111.53	
Druh	MT / V12 nákup materiálu					Záloha		0.00	
Firma	00023 / CLM plus s.r.o. NOVÝ BOR					Částka		112.00	
Výkon	/					Platba H	/-Hotovost		
Datum: zaplacení nebo zaúčtování do deníku (F7-kalendář) CtrlF1									
Alt: F1-hromadně přepsat údaj F2-přitáhnout do deníku F5-kalk F10-help									

Obr. 3 - Ukázka peněžního deníku v modulu finance

Zdroj: Program Účto firmy Tichý & spol.

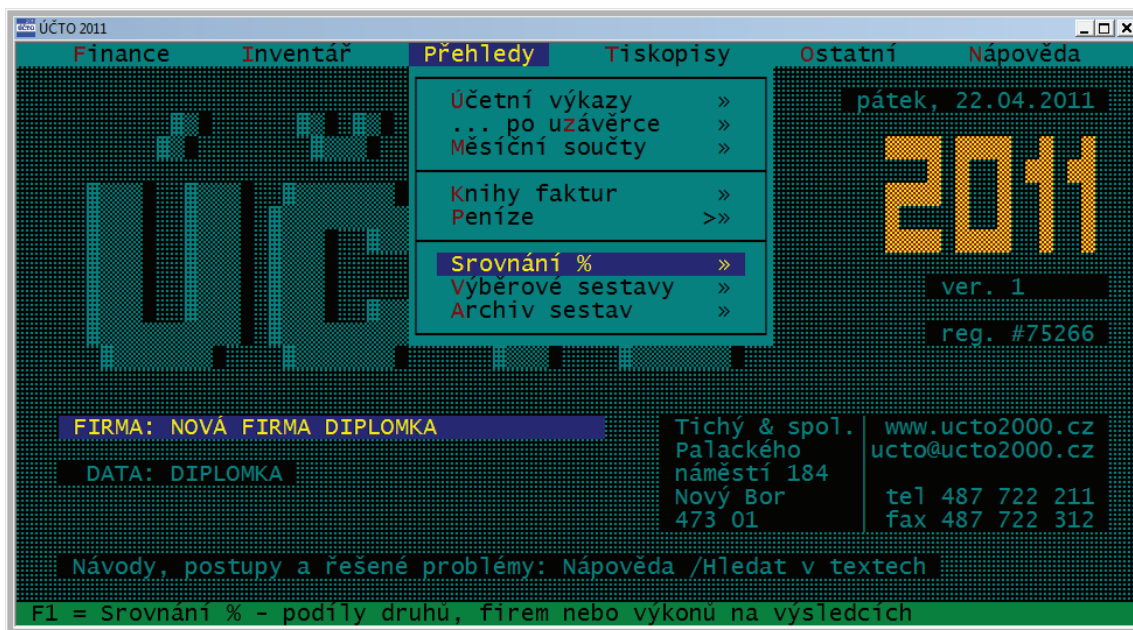
Dalším modulem programu Účto je modul Inventář (viz Obr. 4Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.), který nabízí velmi přehlednou evidenci dlouhodobého majetku, drobného majetku, zboží, materiálu a výrobků. Jsou zde zaznamenávány veškeré pohyby, tzn. pořízení, přírůstky nebo úbytky. Výhodou v evidenci dlouhodobého majetku je i správné

počítání daňových odpisů, které jsou následně podkladem pro přílohu číslo jedna daňového přiznání k dani z příjmu.

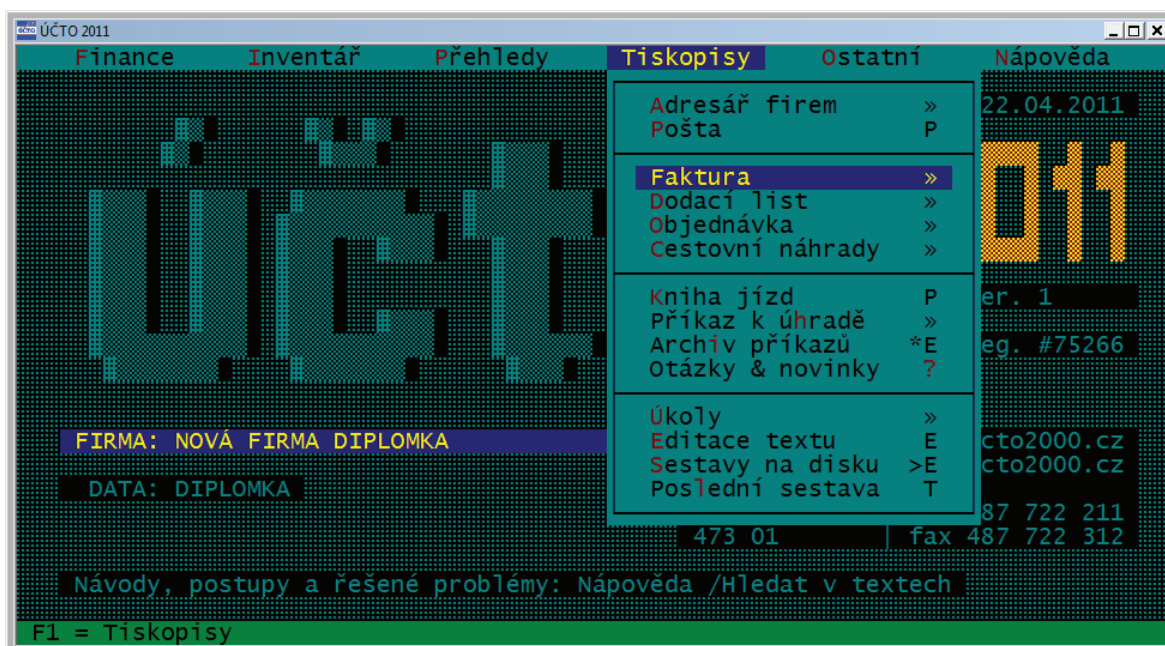
Obr. 4 - Struktura modulu inventář
Zdroj: Program Účto firmy Tichý & spol.

Modul Přehledy (viz Obr. 5) slouží především pro vytváření nejrůznějších sestav. Stačí zadat potřebné požadavky a podnikatel má během několika vteřin požadovaná data k dispozici. Lze například zobrazovat údaje za daná období, účetní operace dle druhů dokladů, dle druhů zaznamenaných zápisů, dle dodavatelů, odběratelů apod. Tento modul může provádět i různá srovnání údajů mezi obdobími, firmami, výkony a podobně, potřebná pro důležitá rozhodnutí při řízení firmy.

Obr. 5 - Struktura modulu přehledy
Zdroj: Program Účto firmy Tichý & spol.

Dalším modulem je modul Tiskopisy (viz Obr. 6), který obsahuje nejrůznější druhy tiskopisů, které podnikatel při své činnosti denně využívá. V tiskopisech si lze přednastavit stálé údaje a vyhnout se tak opakovanému vkládání stejných dat, což podnikateli urychluje jeho každodenní práci. V tomto modulu je také možné zpracovávat knihu jízd pro všechny automobily, které jsou podnikatelem využívány k jeho výdělečné činnosti.

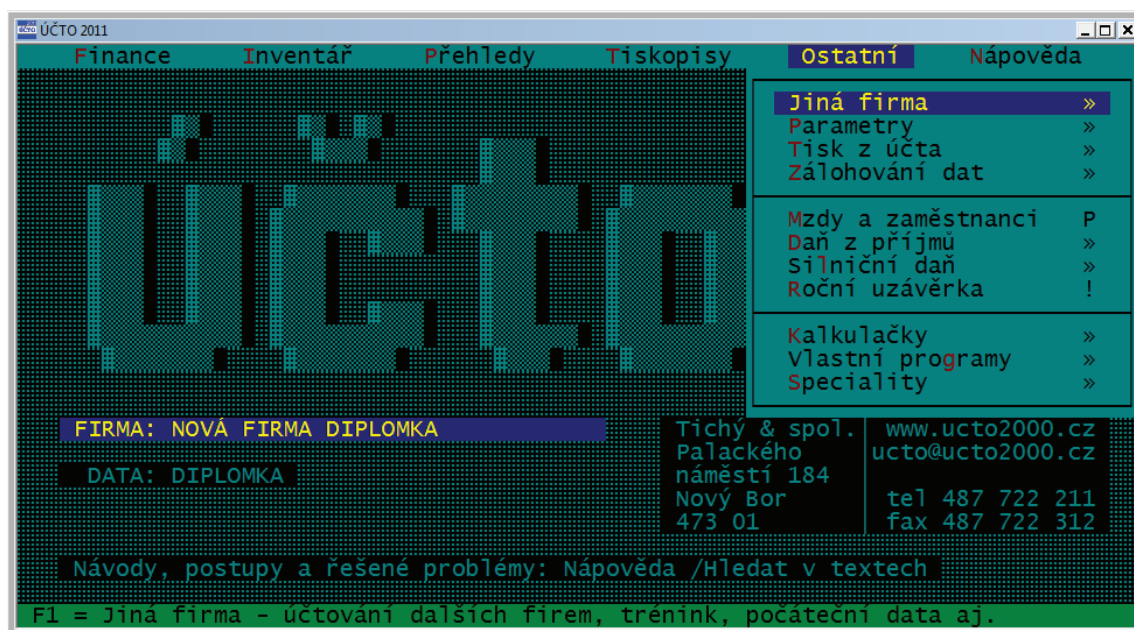

Obr. 6 - Struktura modulu tiskopisy
Zdroj: Program Účto firmy Tichý & spol.

V modulu Ostatní (viz Obr. 7) jsou nastaveny různé parametry jako například základní údaje o firmě, zálohování dat, tisknutí z programu Účto. Dále je zde možné zpracování daňového přiznání včetně přehledů pro zdravotní pojišťovnu a pro správu sociálního zabezpečení nebo přiznání k dani silniční. Provádí se zde ale například i roční uzávěrka.

Zpracování daňového přiznání je úzce propojeno s peněžním deníkem, tak aby se minimalizovala možnost ručně zadat chybné vstupní údaje. Podklad pro daňové přiznání je uveden v Příloze 2.

Důležitou součástí tohoto modulu jsou Mzdy a zaměstnanci, který umožňuje zaznamenání všech procesů, které se týkají evidence zaměstnanců, mezd a všech povinností z této oblasti vyplývajících. Podnikatel zde vede veškerou agendu o svých zaměstnancích. Zpracovává zde měsíční mzdy včetně všech výstupů pro zdravotní pojišťovny, správu sociálního zabezpečení a finanční úřad. Z této části se automaticky přenášejí údaje do peněžního deníku, což opět zamezuje riziku chyby či opomenutí evidence.

Obr. 7 - Struktura modulu ostatní
Zdroj: Program Účto firmy Tichý & spol.

Modul Nápověda (viz Obr. 8) má za úkol dotvoření ideálních podmínek pro práci s programem. Podnikatel si zde může vyhledávat a stahovat aktualizace programu bez narušení již zadaných dat. Po aktualizaci je navíc uživatel informován o obsahu změn, které s novou verzí začne používat.

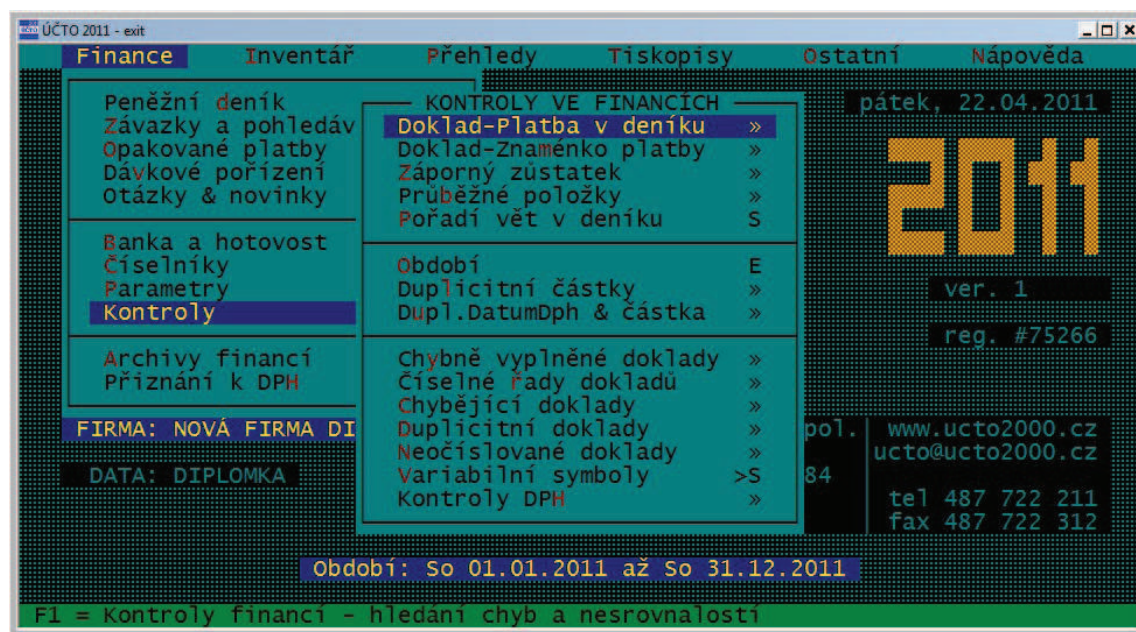

Obr. 8 - Struktura modulu nápověda

Zdroj: Program Účto firmy Tichý & spol.

Nové aktualizace jsou na internetu zveřejňovány v průběhu roku a to především z důvodu legislativních změn, nebo pokud se vyskytne v programu nějaká chyba, kterou je nutné opravit. Pokud je uživatel při spuštění programu upozorněn na to, že je na internetu k dispozici nová aktualizace, tak si ji bez problému stáhne po spuštění programu. Z tohoto modulu je možné se také dostat na konferenci uživatelů Účta, kde je možné najít odpověď na velké množství otázek, se kterými se podnikatelé potýkají při své každodenní praxi.

Velkou výhodou programu Účto představuje velké množství automaticky vestavěných kontrol (viz Obr. 9), které uživatele při zadávání dat upozorní, pokud jsou data zadána chybně. Program nejenom na chybu upozorní, ale většinou nabízí i možnost jejího řešení. Modul Finance obsahuje tzv. kontroly ve financích, kde si může uživatel zkontrolovat, zda má správně znaménko v platbě, zda nejsou duplicitní variabilní symboly nebo doklady, zda nejsou porušené číselné řady dokladu, zda jsou všechny doklady očíslované, dále jsou zde kontroly pro správné stanovení DPH.

Obr. 9 - Kontroly v programu Účto
Zdroj: Program Účto firmy Tichý & spol.

Program Účto přispívá jednoznačně k efektivnějšímu využití firemních zdrojů pro fungování firmy, zkvalitňuje rozhodovací procesy, zlepšuje realizaci plánů a rozhodnutí a díky své provázanosti umožňuje zvyšovat výkonnost firmy. Jeho primárním cílem totiž sice je vedení daňové evidence a zpracování daňového přiznání, ale poskytuje vedle toho i základní kontrolingové prvky ve smyslu shromažďování a poskytování informací pro tvorbu správných a efektivních rozhodnutí.

2.1.2 Výběr vhodné formy vedení daňové evidence

Při výběru vhodné varianty vedení daňové evidence musí podnikatel vycházet z množství dokladů, které se mu za rok dostanou do jeho evidence. Pro maximálně přesné vedení evidence je vždy nejlepší kvalitní program, ale jeho pořízení a následné aktualizace jsou pro malého podnikatele finančně náročné. Proto je pro podnikatele, který bude mít za rok malé množství dokladů, výhodné si tyto doklady zaznamenat buď v papírové evidenci nebo pomocí nějakého tabulkového procesoru a následně na konci roku předat ke zpracování daňovému poradci nebo účetní, kteří mu tyto doklady zpracují a pomohou mu vytvořit daňové přiznání bez chyb.

Pokud podnikatel využije služeb certifikovaného daňového poradce, tak bude pro něj tato služba dražší než při využití služeb účetní používající kvalitní software, ale na druhou

stranu to přináší následující výhody. Může odsunout podání daňového přiznání a zaplacení daně na pozdější termín. Daňový poradce si za svou práci ručí a na způsobené škody je povinně pojištěn. Dále pokud mu podnikatel předá všechny podklady, tak má poměrně značnou jistotu, že bude daňové přiznání zpracováno správně a následné kontroly z finančního úřadu by neměly být pro podnikatele problém. Daňový poradce se také daleko lépe vyzná v daňových zákonech, vyzná se v právech a povinnostech podnikatele, a dokáže v mezích zákonů provést optimalizaci základu daně. Cena za vypracování záleží hlavně na objemu dokladů a složitosti zpracování daňového přiznání. Její výše se pohybuje od 1 000 Kč za opravdu jednoduché přiznání až 20 000 Kč a více v případě velkého objemu dokladů a složitého zpracování daňového přiznání.

V případě využití služeb účetní zaplatíme za zpracování méně, ale za správnost zpracování si ručí podnikatel sám a v případě, že finanční úřad najde chybu, je náprava vždy na podnikateli. Dále není možné si podání daňového přiznání a zaplacení daní odsunout na pozdější dobu.

Při velkém množství dokladů je pro podnikatele výhodnější zpracovávat daňovou evidenci průběžně za pomoci programu. Hlavní výhodou pro něj je, že se vyvaruje chyb při zpracování, dále si může v průběhu roku kdykoliv z programu vyjet potřebné ucelené informace, které jsou pro něj potřebné při jeho rozhodování o další činnosti firmy. Zpracování daňové evidence pomocí programu je pro podnikatele méně časově náročné, což kompenzuje finance, které jsou nutné na pořízení takového programu. Hlavní výhodou je pak možnost mít o firmě průběžné informace kdykoliv v průběhu roku.

Pokud je podnikatel plátcem DPH ať již dobrovolným, nebo stanoveným zákonem díky překročení limitu, je pro něj výhodné pro zpracování dokladů využít specializovaný program, který mu zajistí správnou evidenci pro potřeby tvorby daňového přiznání k dani z přidané hodnoty.

2.2 Optimalizace daňového základu

České daňové zákony umožňují podnikatelům mnoho cest, vedoucích k minimalizaci daňové povinnosti.

Poměrně velkou oblastí, ve které je skryta velká možnost optimalizace, je využití možnosti paušálních výdajů. Jak výdajové paušály, tak paušály např. na automobil byly popsány již v kapitole 1.7. Nevýhodou paušálů je, že podnikatel s nimi nemůže dosáhnout záporného základu daně z příjmu. Daňová povinnost může být tak minimálně nulová.

Zákon o DZP dále definuje v §34 odčitatelné položky od základu daně. Podnikatel si tak například může od svého základu odečíst daňovou ztrátu, která vznikla za předchozí období a to nejdéle v pěti zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které se ztráta vyměřuje. Od daňového základu lze dále odečíst 100 % výdajů, které poplatník vynaložil v daném zdaňovacím období na realizaci projektů týkajících se výzkumu a vývoje, které mají podobu experimentálních či teoretických prací, projekčních či konstrukčních prací, výpočtů, návrhů technologií, výroby vzorků či prototypu produktů.

Další odpočty, které může podnikatel využít, jsou nezdánitelné částky dle § 15 zákona o dani z příjmu, které lze odečíst od základu daně. Nezdánitelné částky je možné uplatnit pouze v tom roce, ke kterému se vztahují. To znamená, že pokud základ daně činí 160 000 Kč a součet nezdánitelných částek činí 170 000 Kč, tak je možné v rámci daňového přiznání uplatnit pouze částku 160 000 Kč, zbylou část nezdánitelných částek již podnikatel uplatnit nemůže, a to ani v následujících zdaňovacích obdobích. Mezi nezdánitelné částky patří například hodnota darů poskytnutých obcím, krajům a dalším v zákoně specifikovaným osobám na zákonem daný účel. Podle §15 odst. 1 ZDP lze odečíst poskytnutý dar, pokud je ve výši minimálně 2% základu daně anebo činí minimálně částku 1 000 Kč. Maximálně lze odečíst v úhrnu 10 % základu daně. Další možností je odečet zaplacených úroků z úvěrů využitých poplatníkem na financování bytových potřeb. Celková částka úroků ze všech úvěrů poplatníků ze stejné domácnosti nesmí překročit v daném roce 300 000 Kč. Podnikatel si ještě může odečíst až 12 000 Kč, které zaplatil za své životní pojištění, které splňuje požadavky zákona o dani z příjmů. Posledním co si může odečíst, je maximálně 12 000 Kč zaplacených penzijnímu fondu za

penzijní připojištění. Odečíst si může to, co je v úhrnu za celý rok zapláceno nad částku 6 000 Kč.

Další z možností minimalizování daně z příjmů fyzických osob je správná odpisová politika u hmotného majetku. Podnikatel si může volit metodu odpisování, může využít možnosti přerušení odpisů či použít nižší odpisové sazby u rovnoměrného odpisování. Daňové odpisy lze vypočítat na základě dvou základních metod a to metodou rovnoměrnou a metodou zrychlenou. Jak může výběr správné odpisové metody ovlivnit daňový základ poplatníka je vysvětleno na následujícím příkladě:

Budeme předpokládat, že si podnikatel zakoupil nový počítač, jehož pořizovací cena je 45 000 Kč, přičemž v 1. roce odpisování bude použita zvýšená roční odpisová sazba o 10 % (tuto sazbu může podle §31 ZDP použít pouze první vlastník uvedeného majetku a nesmí se jednat například letadla, osobní automobily, motocykly pokud nejsou využívána na základě předmětu činnosti poplatníka). Podle zákona o dani z příjmu je počítač zařazen v první odpisové skupině (viz Příloha 1), kde je doba odepisování stanovena na tři roky.

V Tab. 4 je vypočten příklad pomocí rovnoměrné odpisové metody a v Tab. 5 je znázorněn výpočet pomocí metody zrychlené.

Tab. 4 – Odpisování rovnoměrným způsobem

Zdaňovací období	Výpočet odpisů
2009	$45\,000 \times 0,3 = 13\,500 \text{ Kč}$
2010	$45\,000 \times 0,3 = 15\,750 \text{ Kč}$
2011	$45\,000 \times 0,3 = 15\,750 \text{ Kč}$

Zdroj: Vlastní tvorba.

Tab. 5 – Odpisování zrychleným způsobem

Zdaňovací období	Výpočet odpisů
2009	$45\,000 / 3 + 45\,000 \times 0,1 = 19\,500 \text{ Kč}$
2010	$2 * (45\,000 - 19\,500) / (4 - 1) = 17\,000 \text{ Kč}$
2011	$2 * (45\,000 - 36\,500) / (4 - 2) = 8\,500 \text{ Kč}$

Zdroj: Vlastní tvorba.

Z uvedeného příkladu je zřejmé, že při rovnoměrné metodě odpisování odepíše podnikatel v prvním roce 30 % pořizovací ceny počítače a při zrychlené metodě 43,33 % vstupní ceny.

Podnikatel má dále možnost přerušit daňové odpisování a to na jakoukoliv dobu a to dokonce i v případě, že bylo na majetku provedeno technické zhodnocení. O dobu přerušení se pak prodlužuje celková doba odpisování hmotného majetku.

Na první pohled možná není zřejmé, jak poplatník může tímto optimalizovat svou daňovou povinnost. Výhoda je skryta ve využití všech odčitatelných položek, slev, darů a daňové ztráty. Pokud podnikatel ví, že na tyto optimalizační možnosti bude mít v daném zdaňovacím období nárok a zjistí zároveň, že při zahrnutí daňových odpisů do daňově uznatelných výdajů nedosáhne patřičného základu daně, který by umožnil tyto optimalizační možnosti uplatnit, je pro něj výhodné přerušení odpisů využít.

Přerušení odpisů však nemůže využít poplatník daně z příjmů, který uplatňuje výdaje procentem z příjmů, protože daňové odpisy jsou již v paušálních výdajích zahrnuty. Pokud se tedy podnikatel rozhodne například k přerušení odpisů na tři roky a v průběhu této doby uplatní v jednom roce paušální výdaje, má se zato, že přerušil pouze na dva roky. Rok kdy uplatnil paušální výdaje, se bere jako za rok, ve kterém odpisování majetku bylo provedeno.

Zajímavou oblastí především pro podnikatele, kteří mají rodinný podnik je využití institutu spolupracujících osob. Příjmy dosažené při podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti provozované za spolupráce druhého z manželů a výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení se rozdělují tak, aby podíl připadající na spolupracujícího manžela či manželku nečinil více než 50 %. Přitom částka připadající na spolupracujícího manžela či manželku, o kterou příjmy přesahují výdaje, smí činit nejvýše 540 000 Kč při spolupráci po celé zdaňovací období nebo 45 000 Kč za každý započatý měsíc této spolupráce.

V případě spolupráce ostatních osob žijících v domácnosti s poplatníkem (např. spolupráce syna, družky, babičky apod. s podnikatelem) anebo za spolupráce manžela (manželky) a ostatních osob žijících v domácnosti s poplatníkem může činit jejich podíl na společných

příjmech a výdajích v úhrnu nejvýše 30 %. Přitom částka připadající v úhrnu na spolupracující osoby, o kterou příjmy přesahují výdaje, smí činit nejvýše 180 000 Kč při spolupráci po celé zdaňovací období nebo 15 000 Kč za každý i započatý měsíc spolupráce.

V případě spolupráce více osob závisí procentuální rozdělení příjmů a výdajů na tyto osoby na dohodě mezi podnikatelem a spolupracujícími osobami. Převedením části příjmů na spolupracující osoby mají tyto osoby samozřejmě nárok na různé formy daňových zvýhodnění, na které by jinak nárok neměly. Na druhou stranu se na spolupracující osoby vztahují podobné povinnosti jako na běžnou OSVČ, tzn. taková osoba musí např. platit i zálohy na sociální a zdravotní pojištění.

Podnikatel také může využít tvorby rezerv podle zákona č. 593/1992 Sb. Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. U OSVČ je ze zákonem vybraných a daňově uznatelných rezerv zajímavá zejména rezerva na opravu hmotného majetku. Lze ji tvořit na majetek, jehož doba odpisování je pět a více let. Rezervu může vytvářet vlastník a musí být tvořena alespoň ve dvou po sobě následujících zdaňovacích obdobích, přitom oprava musí být zahájena nejpozději v roce následujícím po roce, ve kterém byl počátek jejího čerpání plánován. Rezerva se netvoří na majetek, který je určen k likvidaci, na kterém se provádějí opravy pravidelně každý rok, který je opravován v důsledku škody nebo na majetek poplatníka, vůči kterému je vyhlášen konkurz.

Tvorba rezervy představuje možnost odložení daňové povinnosti, proto dle zatřídění majetku do odpisových skupin, je stanoven maximální počet let rozpouštění. K rozpouštění rezervy dojde v okamžiku, kdy plánovaná oprava proběhne. V případě, že oprava nebude realizována v termínu dle stanoveného plánu, je ji nutné čerpat v následujícím zdaňovacím období. Rezerva musí být tvořena na vázaném bankovním účtu, kde vklady musí odpovídat podmínkám tvorby rezervy a čerpání lze provést jen ve chvíli zahájení samotné opravy. Na tomto speciálním bankovním účtu mohou být pouze peněžní prostředky, které budou čerpány na účel, pro který byla rezerva vytvořena.

Optimalizovat může podnikatel svou daňovou povinnost i pomocí opravných položek, které byly popsány v kapitole 1.4.

Mezi další neméně důležité optimalizační kroky patří např. realizace oprav a technického zhodnocení na hmotném majetku, správné uplatnění finančního leasingu, důsledná aplikace ustanovení o daňově uznatelných a neuznatelných nákladech, rozhodnutí o vložení či nevložení osobního automobilu do obchodního majetku a jeho následné využití pro pracovní cesty podnikatele (viz kapitola 1.7) anebo např. využití veškerých časových testů pro osvobození činností fyzické osoby od daně z příjmu.

Velkou a možná i nejčastěji využívanou kapitolou v optimalizaci jsou slevy na dani. Nejdůležitější slevy uplatnitelné u podnikatele OSVČ je např. sleva na poplatníka 24 840 Kč ročně, sleva na manželku 24 840 Kč ročně (platí jen při prokázání, že manželka nemá vyšší příjem než 68 000 Kč), slevu získá i podnikatel, který pobírá částečný invalidní důchod ve výši 2 520 Kč ročně nebo slevu ve výši 5 040 Kč ročně pokud pobírá plný invalidní důchod.

Držitel průkazu ZTP/P si pak může uplatnit slevu na dani 16 140 ročně. Sleva je poskytnuta i OSVČ, která má děti a to ve výši 10 680 Kč ročně, přičemž v tomto případě může poplatníkovi vzniknout i daňový bonus. Vyšší sleva je pak v případě, že se jedná o dítě se ZTP/P ve výši 21 360 Kč ročně. Podnikatel, který je navíc i student, si svou daňovou povinnost může snížit o 4 020 ročně.

Pouze pro podnikatele jsou pak určeny slevy za to, že zaměstnává zaměstnance se zdravotním postižením, kdy za každého takového přepočteného zaměstnance je mu daň snížena o 18 000 Kč a v případě těžšího zdravotního postižení dokonce o 60 000 Kč ročně za každého přepočteného zaměstnance.

2.2.1 Rozhodování mezi daňovou evidencí a paušálem

Prvotním rozhodnutím podnikatele je možnost vybrat si mezi uplatněním paušálu nebo použitím skutečných výdajů. Pro příklad si zde uvedeme tři firmy, jak postupovaly při stanovení optimálního daňového základu. U všech těchto firem budeme předpokládat, že poplatníci uplatňují podle §35ba odst. 1a pouze základní slevu na poplatníka, abychom měli pro všechny stejné podmínky a výsledné částky byly dobře porovnatelné.

První firma je zednictví, které patří v živnostenském zákoně k řemeslným živnostem, a už od roku 2009 má nárok na odečítání výdajového paušálu ve výši 80%. Tento výdajový paušál je dost vysoký, a proto v řadě případů malých řemeslníků je mnohem výhodnější než uplatňování skutečných výdajů. Přesto je podnikatelům doporučováno, aby si v průběhu roku schovávaly všechny faktury a účtenky, které souvisejí s jejich podnikáním, aby bylo možné na konci roku posoudit, která varianta při stanovení daňového základu je pro podnikatele výhodnější. Konkrétní údaje řemeslníka na konci roku jsou uvedeny v Příkladu 1 a následně graficky znázorněny na Obr. 10.

Příklad 1

Příjmy a výdaje za rok 2010

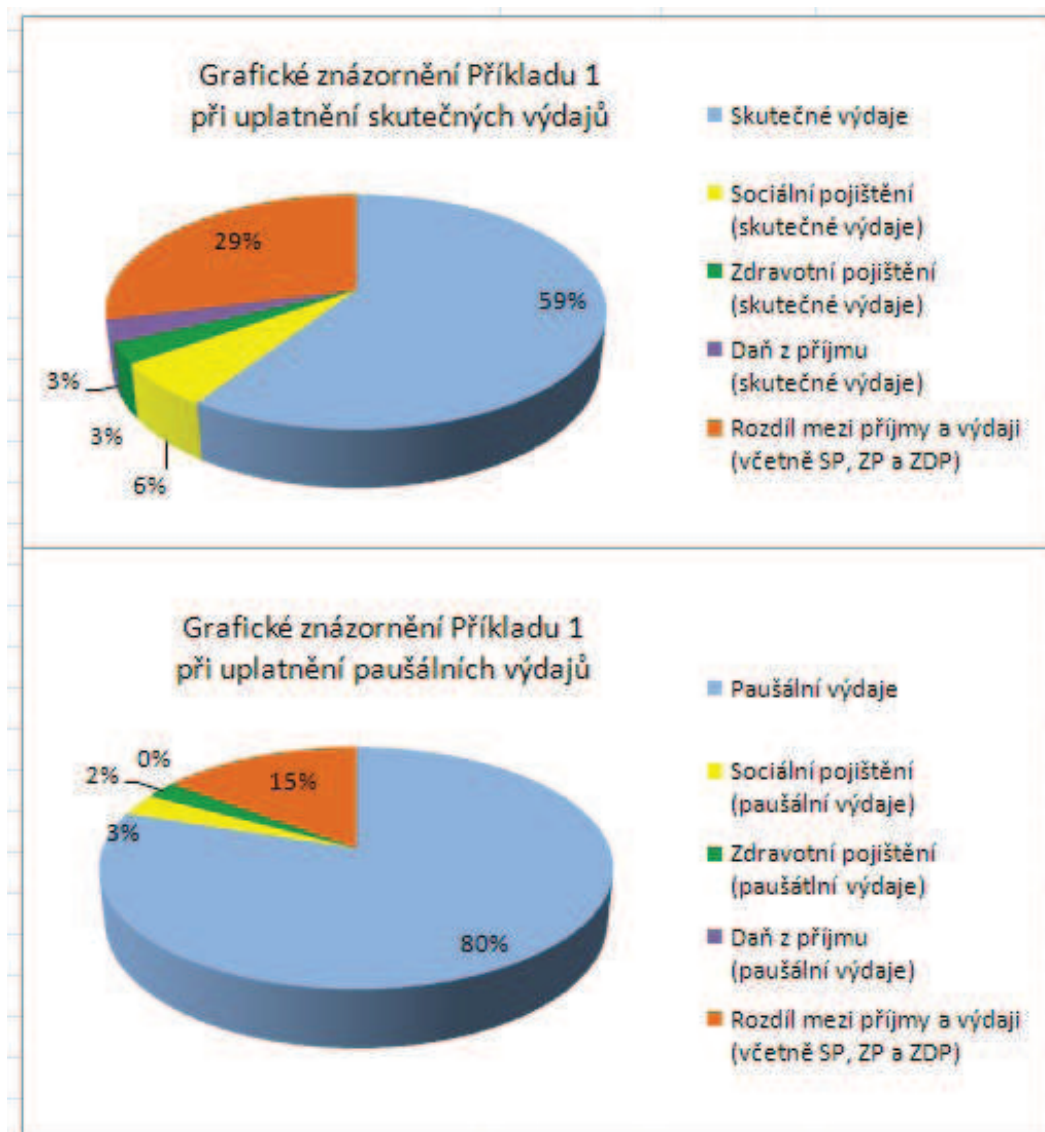
Příjem za provedené stavební práce včetně materiálu	823 500 Kč
Nákup materiálu	351 200 Kč
Telefon	9 500 Kč
Paušální výdaje na automobil 12*4 000	48 000 Kč
Nákup náradí	68 300 Kč
Ostatní drobné výdaje související s podnikáním	10 300 Kč

Vykazování paušálem

Příjem za rok 2010	823 500 Kč
Výdaje za rok 2010 při uplatnění 80% paušálu	658 800 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů	164 700 Kč
Daň z příjmů po uplatnění základní slevy na poplatníka	0 Kč
Sociální pojištění	24 047 Kč
Zdravotní pojištění	19 205 Kč
Čistý příjem po odečtení skutečných výdajů a povinných odvodů	292 948 Kč

Vykazování skutečných výdajů

Příjem za rok 2010	823 500 Kč
Skutečné výdaje za rok 2010	487 300 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů	336 200 Kč
Daň z příjmů po uplatnění základní slevy na poplatníka	25 590 Kč
Sociální pojištění	49 086 Kč
Zdravotní pojištění	22 694 Kč
Čistý příjem po odečtení skutečných výdajů a povinných odvodů	264 420 Kč
Rozdíl mezi zvolenými variantami	54 118 Kč

Obr. 10 - Grafické znázornění Příkladu 1
Zdroj: Vlastní tvorba

Z výše provedeného propočtu je zřejmé, že pro prvního podnikatele je výhodnější uplatnění výdajů paušální částkou, neboť jeho roční čistý příjem je díky této variantě vyšší o 54 118 Kč. Tato částka představuje pro podnikatele nejenom značnou roční úsporu při platbě daně z příjmu, sociálního a zdravotního pojištění, ale při případné daňové kontrole bude předkládat správci daně pouze svoje příjmy a nebude muset prokazovat svoje výdaje.

Dalším podnikatelem je malý obchodník, který má pronajaté prostory, ve kterých prodává smíšené zboží. Nákup a prodej je živností neřemeslnou, to znamená, že by si mohl uplatnit paušální výdaje ve výši 60%. Také tento podnikatel si v průběhu roku evidoval poctivě všechny výdaje související s podnikáním, aby se mohl na konci roku rozhodnout, která varianta bude pro něj příznivější. Údaje na konci roku pro podnikatele - obchodníka jsou uvedeny v Příkladu 2 a výsledky jsou graficky znázorněny na Obr. 11.

Příklad 2

Příjmy a výdaje za rok 2010

Příjem za prodej zboží	956 500 Kč
Nákup zboží	731 800 Kč
Telefon	14 200 Kč
Paušální výdaje na automobil 12*4 000	48 000 Kč
Nákup nářezového stroje	9 500 Kč
Pronájem prostor včetně spotřebovaných energií	28 400 Kč
Ostatní drobné výdaje související s podnikáním	11 800 Kč

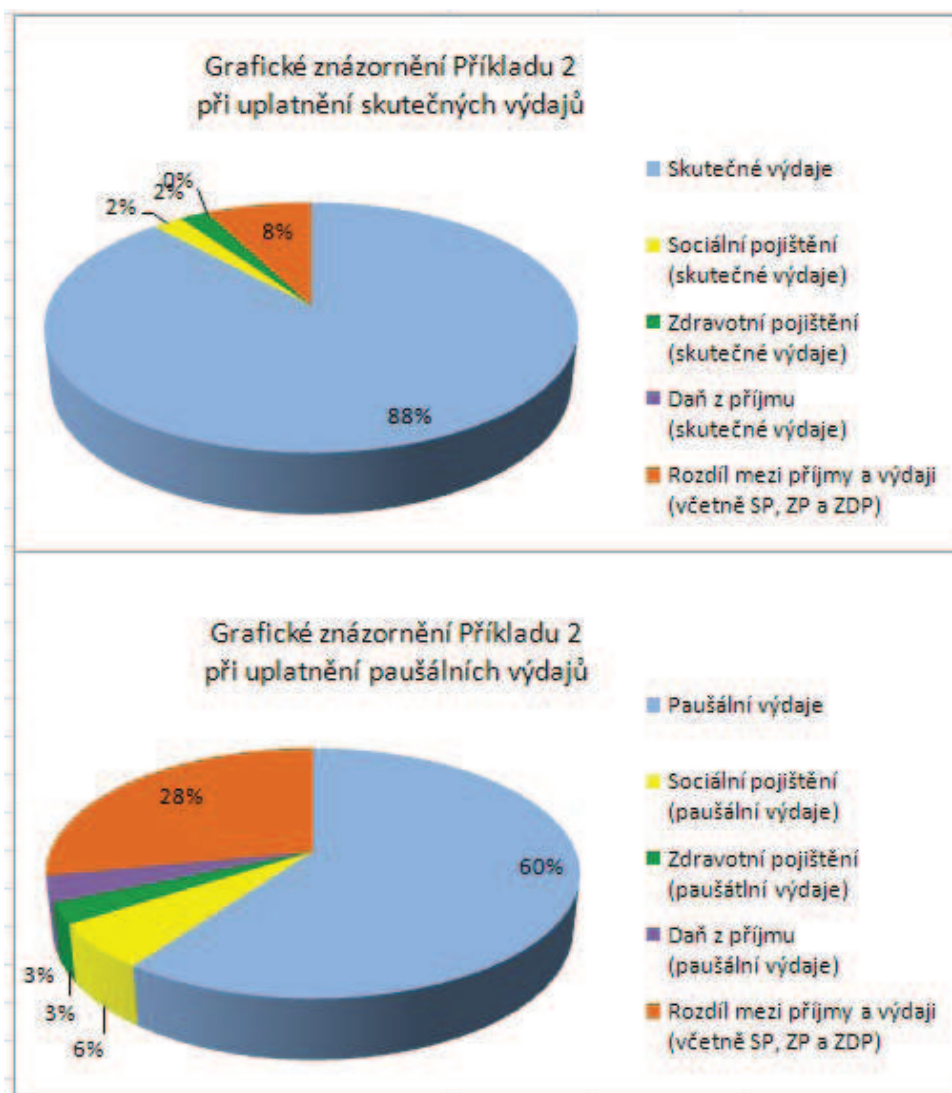
Vykazování paušálem

Příjem za rok 2010	956 500 Kč
Výdaje za rok 2010 při uplatnění 60% paušálu	573 900 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů	382 600 Kč
Daň z příjmů po uplatnění základní slevy na poplatníka	32 550 Kč
Sociální pojištění	55 860 Kč
Zdravotní pojištění	25 826 Kč
Čistý příjem po odečtení skutečných výdajů a povinných odvodů	-1 436 Kč

Vykazování skutečných výdajů

Příjem za rok 2010	956 500 Kč
Skutečné výdaje za rok 2010	843 700 Kč

Rozdíl příjmů a výdajů	112 800 Kč
Daň z příjmů po uplatnění základní slevy na poplatníka	0 Kč
Sociální pojištění	20 772 Kč
Zdravotní pojištění	19 205 Kč
Čistý příjem po odečtení skutečných výdajů a povinných odvodů	72 823 Kč
Rozdíl mezi zvolenými variantami	-74 259 Kč

Obr. 11 - Grafické znázornění Příkladu 2

Zdroj: Vlastní tvorba

Z provedeného propočtu a následného grafického znázornění je zřejmé, že pro druhého podnikatele je výhodnější uplatnění výdajů ve skutečné výši, neboť jeho roční čistý příjem je díky této variantě vyšší o 74 259 Kč. Pokud by vykazoval svoje výdaje paušální částkou, tak by jeho roční čistý příjem byl dokonce záporný, to znamená, že by na svoje živobytí a

doplatení povinných odvodů použil svoje úspory, nebo by si musel potřebné finanční prostředky půjčit.

Dalším podnikatelem, který zde bude uveden, je zaměstnanec s příjmem ze závislé činnosti podle §6 zákona o daních z příjmu, který se rozhodl si ke svému zaměstnání přivydělat a začal v květnu roku 2010 pracovat jako pojišťovací agent. Měsíčně mu byla vyplácena provize za uzavřené pojistné smlouvy. Výdaje měl pouze za telefon, nákup počítače a vzhledem k tomu, že pracoval převážně v okolí svého bydliště, tak jsou jeho uplatněné výdaje na použití svého osobního automobilu nízké i včetně zaplacené silniční daně, ke které se musel na finančním úřadě registrovat. Údaje podnikatele na konci roku jsou uvedeny v Příkladu 3 a jsou znázorněné na Obr. 12.

Příklad 3

Příjmy a výdaje za rok 2010

Provize za sjednané pojistné smlouvy	45 800 Kč
Nákup notebooku	9 500 Kč
Telefon	2 000 Kč
Výdaje na použití vlastního osobního automobilu v podnikání	2 200 Kč

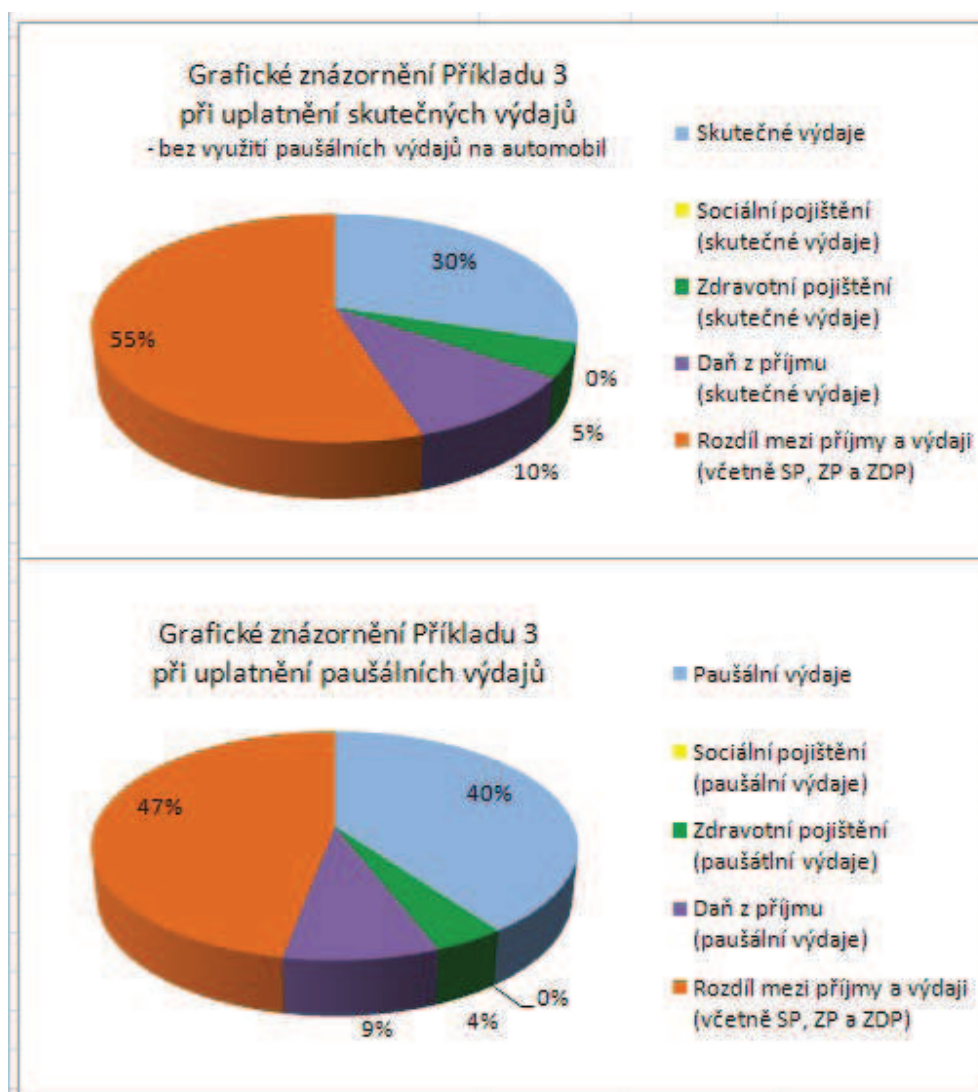
Vykazování paušálem

Příjem za rok 2010	45 800 Kč
Výdaje za rok 2010 při uplatnění 40% paušálu	18 320 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů	27 480 Kč
Dílní základ daně dle §6 Zákona o dani z příjmu	635 300 Kč
Základ daně	662 780 Kč
Daň z příjmů po uplatnění základní slevy na poplatníka	74 565 Kč
Úhrn sražených záloh na daň ze mzdy poplatníka	70 500 Kč
Doplatek daně z příjmu	4 065 Kč
Sociální pojištění z podnikání	0 Kč
Zdravotní pojištění z podnikání	1 855 Kč
Čistý příjem po odečtení skutečných výdajů a povinných odvodů	26 180 Kč

Vykazování skutečných výdajů

Příjem za rok 2010	45 800 Kč
Skutečné výdaje za rok 2010	13 700 Kč

Rozdíl příjmů a výdajů	32 100 Kč
Dílčí základ daně dle §6 Zákona o dani z příjmu	635 300 Kč
Základ daně	667 400 Kč
Daň z příjmů po uplatnění základní slevy na poplatníka	75 270 Kč
Úhrn sražených záloh na daň ze mzdy poplatníka	70 500 Kč
Doplatek daně z příjmu	4 770 Kč
Sociální pojištění	0 Kč
Zdravotní pojištění	2 167 Kč
Čistý příjem po odečtení skutečných výdajů a povinných odvodů	25 163 Kč
Rozdíl mezi zvolenými variantami	1 017 Kč

Obr. 12 - Grafické znázornění Příkladu 3
Zdroj: Vlastní tvorba

Z provedeného výpočtu je zřejmé, že by pro podnikatele bylo výhodnější použití výdajového paušálu, neboť díky němu je jeho čistý příjem z podnikání vyšší o 1 017 Kč. Podnikatel se ale rozhodl, že se ještě s někým zkušeným poradí, zda není možné ještě nějaké peníze legálně uspořit. Vzhledem k tomu, že používá ke své podnikatelské činnosti osobní automobil, tak mu bylo doporučeno, aby místo skutečných výdajů na provoz automobilu využil měsíční paušální částku, kterou mu umožňuje použít zákon o dani z příjmu. Díky této optimalizaci dospěl podnikatel k výsledku uvedenému v Příkladu 4 a graficky znázorněnému na Obr. 13.

Příklad 4

Příjmy a výdaje za rok 2010

Provize za sjednané pojistné smlouvy	45 800 Kč
Nákup notebooku	9 500 Kč
Telefon	2 000 Kč
Paušální výdaj při použití osobního automobilu 8*4 000	32 000 Kč

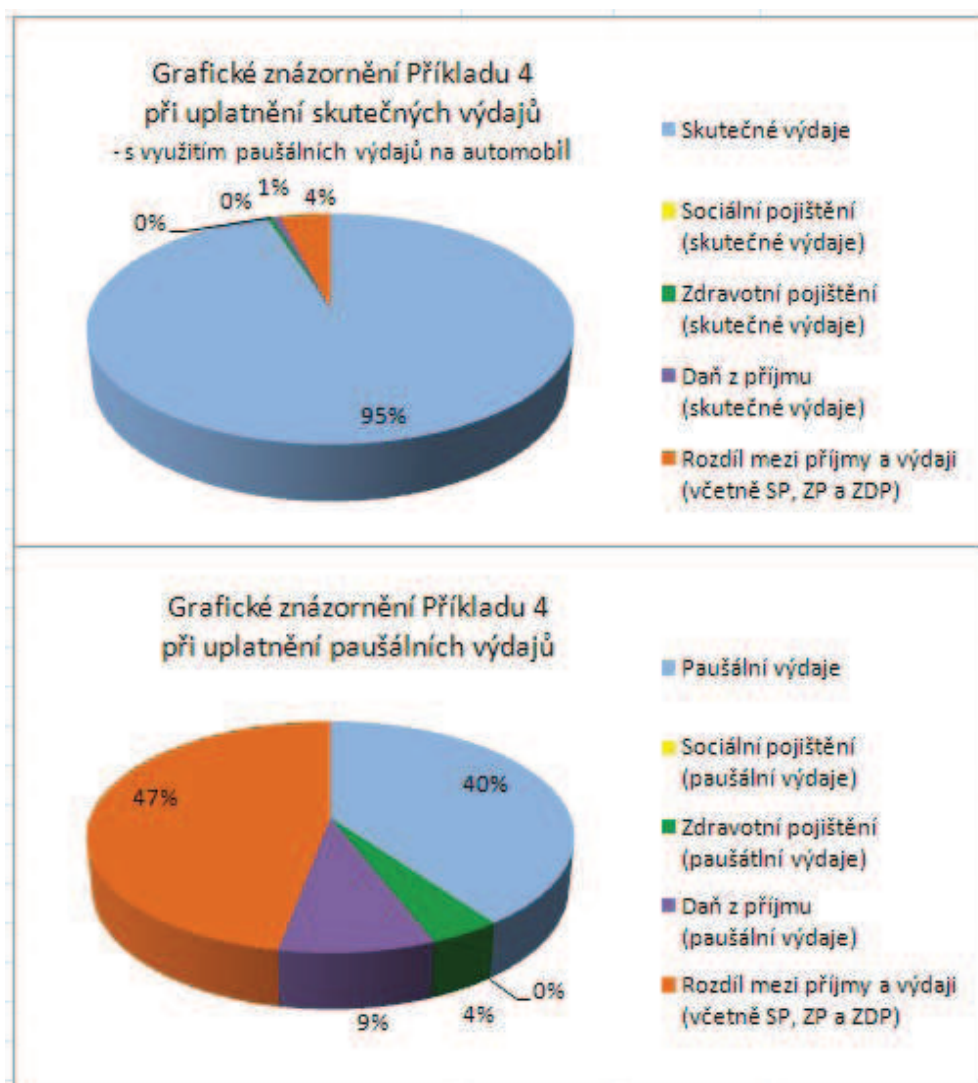
Vykazování paušálem

Příjem za rok 2010	45 800 Kč
Výdaje za rok 2010 při uplatnění 40% paušálu	18 320 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů	27 480 Kč
Dílčí základ daně dle §6 Zákona o dani z příjmu	635 300 Kč
Základ daně	662 780 Kč
Daň z příjmů po uplatnění základní slevy na poplatníka	74 565 Kč
Úhrn sražených záloh na daň ze mzdy poplatníka	70 500 Kč
Doplatek daně z příjmu	4 065 Kč
Sociální pojištění z podnikání	0 Kč
Zdravotní pojištění z podnikání	1 855 Kč
Čistý příjem po odečtení skutečných výdajů a povinných odvodů	26 180 Kč

Vykazování skutečných výdajů

Příjem za rok 2010	45 800 Kč
Skutečné výdaje za rok 2010	43 500 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů	2 300 Kč

Dílčí základ daně dle §6 Zákona o dani z příjmu	635 300 Kč
Základ daně	637 600 Kč
Daň z příjmů po uplatnění základní slevy na poplatníka	70 800 Kč
Úhrn sražených záloh na daň ze mzdy poplatníka	70 500 Kč
Doplatek daně z příjmu	300 Kč
Sociální pojištění	0 Kč
Zdravotní pojištění	156 Kč
Čistý příjem po odečtení skutečných výdajů a povinných odvodů	31 644 Kč
Rozdíl mezi zvolenými variantami	-5 464 Kč
Rozdíl mezi variantou bez použití paušálního výdaje na auto a variantou s použitím paušálního výdaje na auto	4 447 Kč

Obr. 13 - Grafické znázornění Příkladu 4
Zdroj: Vlastní tvorba

Z výše uvedeného pro podnikatele vyplývá, že je pro něj výhodnější vykazovat výdaje na osobní automobil měsíčně paušální částkou, neboť dosáhne nejenom vyššího čistého příjmu z podnikání, ale nebude pro něj nutné, aby si vedl knihu jízd a při daňové kontrole pak složitě dokazoval oprávněnost pracovní cesty.

2.2.2 Další doporučení pro podnikatele.

Jedním ze základních doporučení pro každého podnikatele, ať malého nebo velkého, je nutnost na začátku nebo v průběhu podnikání navštívit zkušeného účetního nebo daňového poradce. Každý podnikatel chce šetřit své peníze a tak se často stává, že vedení daňové evidence a následné vyhotovení daňového přiznání si zpracovává sám nebo mu s tím pomáhá někdo nezkušený. Výsledkem takové úspory peněz za daňového poradce může být mnohem větší ztráta z nevyužití daňové optimalizačních prvků nebo může podnikatel nesprávně uplatnit své výdaje či příjmy a může mu hrozit doměření daně včetně penále. Velikost penále je stanovena zákonem č. 280/2009 Sb.

Daňový řád, který v § 251 uvádí, že daňovému subjektu vzniká povinnost uhradit penále z částky doměřené daně tak, jak byla stanovena oproti poslední známé dani, ve výši 20 % je-li daň zvyšována (například pokud byla daňovému subjektu doměřena daň ve výši 10.000 Kč, tak musí vedle daně ještě zaplatit penále ve výši 2.000 Kč), 20 %, je-li snižován daňový odpočet (například pokud daňová kontrola odhalí, že nadměrný odpočet DPH se sníží, tak vedle částky vráceného nadměrného odpočtu musí podnikatel zaplatit z této částky 20% penále), nebo 1 %, je-li snižována daňová ztráta. Z výše uvedeného je vidět, že správné vedení daňové evidence se vždy vyplatí.

Pokud podnikatel provozuje více živností a zjistí, že je pro něj výhodné si u některé z nich uplatnit paušální výdaje, pak dle § 7 zákona o Dani z příjmu musí tyto paušální výdaje uplatnit u všech ostatních živností. Není možné v průběhu roku u jedné živnosti uplatnit paušální výdaje a u dalších skutečné výdaje. Pokud se rozhodne pro uplatnění paušálních výdajů, a u každé ze živností se musí uplatnit jiná procentní výše paušálních výdajů, tak musí zohlednit své příjmy v poměru k prováděným podnikatelským činnostem.

Jako příklad lze uvést zemědělce, který jako svojí hlavní činnost provozuje zemědělství, kde je možné si uplatnit paušální výdaje ve výši 80%, a doplňkově provozuje volnou živnost na poskytování služeb pro zemědělství, zahradnictví, rybníkářství, lesnictví a

myslivost, u které si může uplatnit paušální výdaje ve výši 60%. Podnikateli se jevílo, že je pro něj výhodnější si uplatnit díky vysokým výdajům u volné živnosti výdaje ve skutečné výši, ale při podrobné analýze, která je níže uvedena, je zřejmé, že se podnikateli vyplatí použít paušál, při kterém dosáhne vyššího čistého příjmu.

Příklad 5

Příjmy a výdaje za rok 2010

Příjem ze zemědělské činnosti	765 000 Kč
Skutečné výdaje na zemědělskou činnost	520 000 Kč
Příjem z volné živnosti	152 000 Kč
Skutečné výdaje na volnou živnost	131 000 Kč

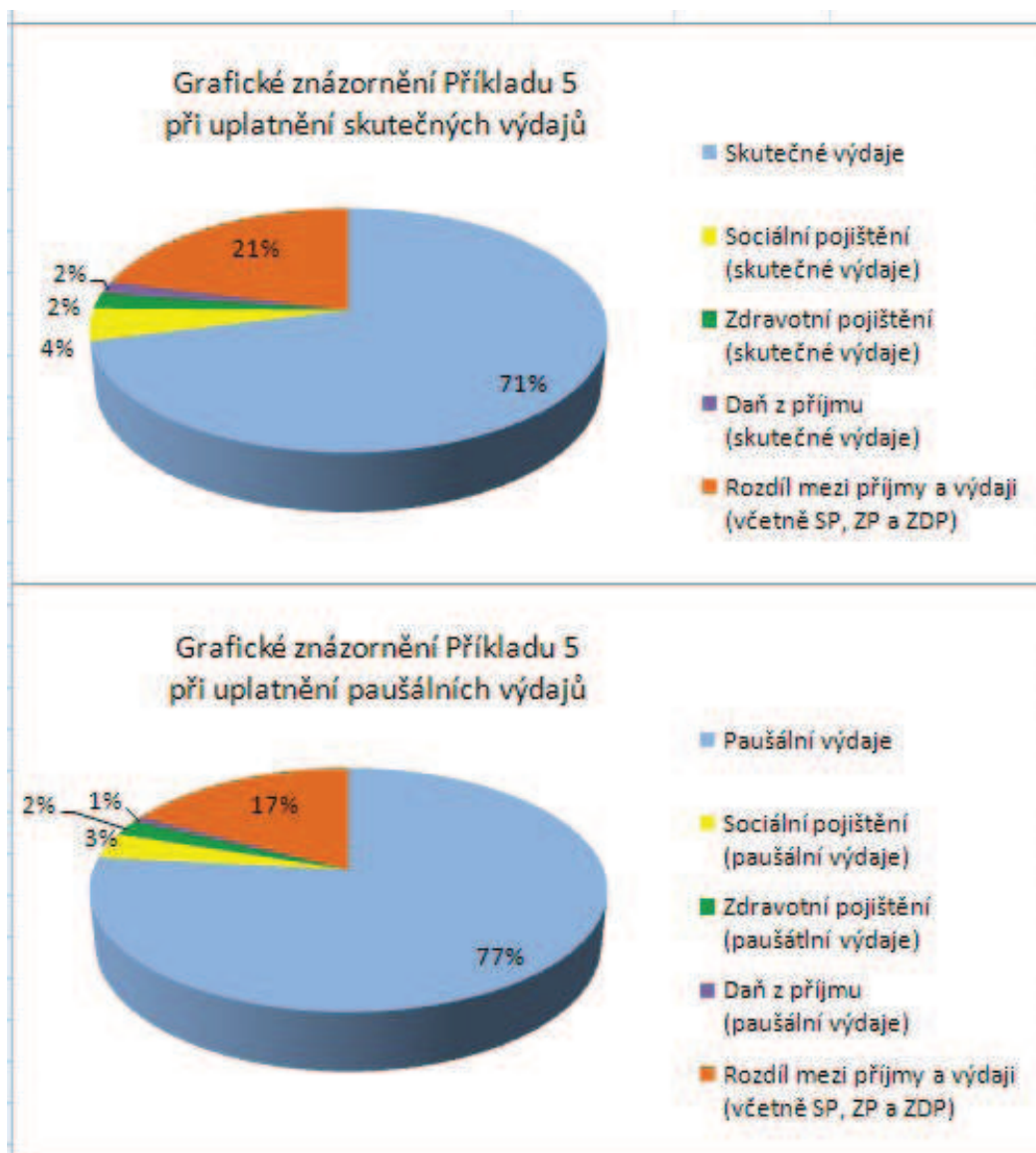
Vykazování paušálem

Příjem ze zemědělské činnosti	765 000 Kč
Výdaje za rok 2010 při uplatnění 80% paušálu	612 000 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů za zemědělskou činnost	153 000 Kč
Příjem z volné živnosti	152 000 Kč
Výdaje za rok 2010 při uplatnění 60% paušálu	91 200 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů za volnou živnost	60 800 Kč
Základ daně	213 800 Kč
Daň z příjmů po uplatnění základní slevy na poplatníka	7 230 Kč
Sociální pojištění	31 215 Kč
Zdravotní pojištění	19 205 Kč
Čistý příjem po odečtení skutečných výdajů a povinných odvodů	208 350 Kč

Vykazování skutečných výdajů

Příjem ze zemědělské činnosti	765 000 Kč
Skutečné výdaje ze zemědělské činnosti za rok 2010	520 000 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů za zemědělskou činnost	245 000 Kč
Příjem z volné živnosti	152 000 Kč
Skutečné výdaje z volné živnosti za rok 2010	131 000 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů za volnou živnost	21 000 Kč
Základ daně	266 000 Kč

Daň z příjmů po uplatnění základní slevy na poplatníka	15 060 Kč
Sociální pojištění	38 836 Kč
Zdravotní pojištění	19 205 Kč
Čistý příjem po odečtení skutečných výdajů a povinných odvodů	192 899 Kč
Rozdíl mezi zvolenými variantami	15 451 Kč

Obr. 14 - Grafické znázornění Příkladu 5

Zdroj: Vlastní tvorba

Výpočet dokazuje, že je pro podnikatele výhodnější použít paušální výdaje, protože je převážná velikost příjmů právě ze zemědělské činnosti a díky uplatnění paušálních výdajů ve výši 80 %, je smazána výhoda z uplatnění vyšších skutečných výdajů u volné živnosti.

K výše uvedenému příkladu je nutné ještě dodat, že program Účto umožňuje při zadávání dokladů do účetní evidence jejich jednoduché rozdělení podle činností, kterých se týkají. Díky tomuto rozdělení si může podnikatel na konci roku jednoduše udělat výše uvedenou analýzu, která mu řekne, zda je lepší použít skutečné výdaje nebo paušál.

Lze uvést i konkrétní příklady z praxe, kdy se podnikateli nevyplatilo ušetřit na radě od zkušeného a kvalifikovaného daňového poradce či účetního. Toto se např. týká zemědělce, který obdržel dotace od státu nepřiznával jako zdanitelný příjem, protože se domníval, že když je tento příjem vyplácený od státu, tak se nemusí zdaňovat. Kontrola finančního úřadu však tento nedostatek odhalila a následně vyměřila i nemalé úroky z prodlení, které v konečném výsledku byly mnohonásobně vyšší než úhrada za konzultaci s daňovým poradcem.

Další případ, kdy si mohl podnikatel značně ušetřit na placení daní, bylo následující pochybení. Manželka byla na rodičovské dovolené a pro zlepšení rodinných příjmů si pořídila živnostenské oprávnění na holičství. Podnikatel se domníval, že pokud si manželka z podnikání nevydělá čistý příjem vyšší než 68.000 Kč, tak si bude moci na manželku uplatnit daňovou slevu ve výši 24.840 Kč. Manželka měla nakonec hrubý příjem z podnikání 68.800 Kč. Žádný jiný příjem kromě rodičovského příspěvku neměla.

Až po uzavření přiznání manželky se podnikatel začal zajímat, jak to vlastně je doopravdy s uplatněním daňové slevy na manželku. Ale to už bylo pozdě a slevu na manželku si už nemohl uplatnit, protože musel vzít v potaz hrubý příjem z podnikání, nikoliv čistý, který byl pouze ve výši 40.500 Kč. Přitom stačilo informovat se dopředu, že když je hrubý příjem takto na hranici, tak bylo možné doporučit manželce například ukončení činnosti na konci roku o týden dříve nebo si dohodnout splatnost faktury až po novém roce. Díky těmto doporučením, by manželka nepřekročila danou hranici a podnikatel by tak mohl uplatnit daňovou slevu na manželku.

Z výše uvedeného je vidět, že každý podnikatel si může zvolit příslušnou daňovou optimalizaci, která mu sníží nejen jeho daňovou povinnost, ale i odvody zdravotního a sociálního pojištění. Pro podnikatele není lehké se v zákonech vyznat a použít všechny možnosti optimalizace daňového základu správně. Proto je vhodné pro každého při svém podnikání využít služeb účetního nebo daňového poradce, kteří vyslechnou podnikatele,

položí mu vhodné otázky, aby zjistili potřebné informace. Následně provedou analýzu zjištěných dat a navrhnou podnikateli co nejvýhodnější daňovou optimalizaci, kterou může podnikatel použít.

Pokud podnikatel těchto služeb nebude chtít využít, tak je pro něj nutné si prostudovat všechny důležité zákony, tak aby při své optimalizaci postupoval správně. V tomto případě je nutné si spočítat a ohodnotit čas, který mu toto studium zabere a zároveň počítat s určitým rizikem, že něco nepochopí a neuplatní zcela správně a následná kontrola tento nedostatek odhalí a vyčíslí. Tuto výslednou hodnotu je nutné porovnat s odměnou daňového poradce a zvážit, co se podnikateli opravdu vyplatí.

Závěr

Nejen podnikatelé často mylně chápou daňovou optimalizaci jako obcházení daňových předpisů, využívání nedostatků v daňových zákonech, anebo se dokonce snaží své příjmy před státem skrývat. Měli by si však uvědomit, že finanční úřady provádějí daňové kontroly, které mohou nepřiznané příjmy nebo nesprávně uplatněné daňové výdaje velmi snadno odhalit.

Podnikatel by měl mít na paměti, že jednou vydaný paragon či faktura může být podkladem pro daňový výdaj u jiného podnikatele a pro finanční úřad je pak poměrně lehce kontrolovatelné, zda takový doklad podnikatel správně uvedl do svého daňového přiznání. Z takového jednání, kdy podnikatel záměrně, ale i pouze z důvodu neznalosti zákonů opomene nějaké skutečnosti rozhodné pro výpočet daně z příjmu či dokonce zmanipuluje svůj výsledek, hrozí podnikatelům nejen finanční postih, ale v případě úmyslného okrádání státu i trestní stíhání.

Pro podnikatele je tedy důležité využít legální cesty ke snížení daňového základu či daně samotné, kterou správná optimalizace jednoznačně je.

V diplomové práci bylo posouzeno několik podnikatelů z hlediska jejich příjmů a výdajů a na základě provedených propočtů byla vybrána nejlepší varianta optimalizace jejich daňového základu. Každý konkrétní případ byl doplněn přehledným grafickým znázorněním.

V oblasti optimalizace vedení daňové evidence je potřeba se neustále vzdělávat. Díky současné spletené politické situaci v České republice dochází neustále ke změnám daňových zákonů. Zachycení a pochopení těchto změn není v silách většiny podnikatelů a mnohdy i samotní pracovníci finančních úřadů, kteří by měli nad stanovením správné daňové povinnosti dohlížet, nemají jednotný pohled na výklad jednotlivých daňových paragrafů. Je tak velmi pravděpodobné, že některé části této diplomové práce budou již v blízké budoucnosti díky neustálým změnám daňových zákonů bohužel neaktuální.

Seznam použité literatury

- DANĚK, A. Hraniční částky plateb OSVČ ve zdravotním pojištění v roce 2011. *Účetní a daně*, duben 2011. roč. 14, s. 26 – 27. ISSN 1212-0162.
- GRYGAROVÁ, M. Pohledávky v daňové evidenci z hlediska uplatňování výdajů. *Účetní a daně*, leden 2011, roč. 14, s. 32 – 38. ISSN 1212-0162.
- GRYGAROVÁ, M. Paušální výdaje na dopravu. *Účetní a daně*, říjen 2010. roč. 13, s. 10 – 12. ISSN 1212-0162.
- CHALUPA, R. KADLEC, J. aj. *Abeceda účetnictví pro podnikatele*. 9. Vyd. Olomouc: Anag. 2011, 438 s. ISBN 978-80-7263-650-1.
- MACHÁČEK, I. Uplatnění paušálních výdajů na dopravu. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, květen 2011, roč. 12, s. 3 – 6. ISSN 1214-522X.
- NIGRIN, J. Přerušování podnikání a daňový bonus. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, březen 2010, roč. 11, s. 25 – 27. ISSN 1214-522X.
- NIGRIN, J. Automobil v podnikání z hlediska daně z příjmů. *Poradce*, únor 2011, s. 139 – 160. ISSN 1211-2437.
- PILÁŘOVÁ, I. Výdajové paušály fyzických osob – výhody a nevýhody. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, prosinec 2010, roč. 11, s. 21 – 24. ISSN 1214-522X.
- PILÁTOVÁ, J. *Daňová evidence 2011*. 7. vyd. Olomouc: Anag. 2011, 351 s. ISBN 978-80-7263-656-3.
- SEDLÁKOVÁ, E. Předčasné ukončení finančního leasingu. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, leden 2011, roč. 12, s. 17 – 22. ISSN 1214-522X.
- SEDLÁKOVÁ, E. Novela zákona o daních z příjmů. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, březen 2011, roč. 12, s. 3 – 7. ISSN 1214-522X.
- Tichý a spol. *Novinky* [online]. c2011, [cit. 2011-05-1]. Dostupné z: <http://www.ucto2000.cz>.
- ŽENÍŠKOVÁ, M. Sociální pojištění osob samostatně výdělečně činných. *Účetní a daně*, duben 2010. roč. 13, s. 30 – 34. ISSN 1212-0162.
- ŽENÍŠKOVÁ, M. Změny v pojištění OSVČ od 1. ledna 2011. *Účetní a daně*, prosinec 2010. roč. 13, s. 19 – 24. ISSN 1212-0162.
- Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 280/2009 Sb. daňový řád ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č 500/2002 Sb. kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb.

Seznam příloh

Příloha 1 – Odpisové skupiny

Příloha 2 – Podklad pro daňové přiznání (výkaz o majetku a závazcích a výkaz příjmů a výdajů)

PŘÍLOHA 1

Odpisové skupiny

Odpisová skupina	Doba odpisování
1	3 roky
2	5 let
3	10 let
4	20 let
5	30 let
6	50 let

Roční odpisové sazby při rovnoměrném odpisování

a) Roční odpisová sazba pro hmotný majetek neodpisovaný podle písmen b) až d)

Odpisová skupina	v prvním roce odpisování	v dalších letech odpisování	pro zvýšenou vstupní cenu
1	20	40	33,3
2	11	22,25	20
3	5,5	10,5	10
4	2,15	5,15	5,0
5	1,4	3,4	3,4
6	1,02	2,02	2,

b) Roční odpisová sazba při zvýšení odpisu v prvním roce odpisování o 20 %

Odpisová skupina	v prvním roce odpisování	v dalších letech odpisování	pro zvýšenou vstupní cenu
1	40	30	33,3
2	31	17,25	20
3	24,4	8,4	10,

c) Roční odpisová sazba při zvýšení odpisu v prvním roce odpisování o 15 %

Odpisová skupina	v prvním roce odpisování	v dalších letech odpisování	pro zvýšenou vstupní cenu
1	35	32,5	33,3
2	26	18,5	20
3	19	9	10,

d) Roční odpisová sazba při zvýšení odpisu v prvním roce odpisování o 10 %

Odpisová skupina	v prvním roce odpisování	v dalších letech odpisování	pro zvýšenou vstupní cenu
1	30	35	33,3
2	21	19,75	20
3	15,4	9,4	10.

Koeficienty pro zrychlené odpisování

Odpisová skupina	v prvním roce odpisování	v dalších letech odpisování	pro zvýšenou zůstatkovou cenu
1	3	4	3
2	5	6	5
3	10	11	10
4	20	21	20
5	30	31	30
6	50	51	50.

PŘÍLOHA 2

VÝKAZ O MAJETKU A ZÁVAZCÍCH			06.05.2011
VÝKAZ O MAJETKU A ZÁVAZCÍCH v období 01.01.2010 až 31.12.2010			
firma: Diplomka Nový Bor			
Majetek	na začátku	na konci	
	--období--	--období--	
1 Hmotný majetek	381.000	2.900.000	
2 Peníze v hotovosti a ceniny *	2.313.131	1.984.284	
3 Peníze na bankovních účtech *	-683.019	-320.772	
4 Zásoby	1.361.938	1.463.562	
5 Pohledávky (vč. úvěrů a půjček)	3.092.135	3.479.560	
6 Ostatní majetek *	0	0	
7 Závazky (vč. úvěrů a půjček)	3.920.075	5.311.800	
8 Rezervy	0	0	
4 Rozpis zásob: Zboží	1.361.938,00	1.463.562,00	
Materiál	0,00	0,00	
Výrobky	0,00	0,00	
Celkem	1.361.938,00	1.463.562,00	
* nepovinné údaje			
F5-editace F6,↑F6-tisk ↑F9-pdf F10-menu			SEST09.TXT

ÚČTO 2011

VÝKAZ PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ

06.05.2011

VÝKAZ PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ

firma: Diplomka Nový Bor

období: 01.01.2010 až 31.12.2010

Příjmy za účetní období		Výdaje za účetní období	

součty sloupců peněžního deníku			
09 Prodej zboží	1.407.820	12 Nákup materiálu	12.886.648
10 Prodej výrobků, služeb	19.410.089	13 Nákup zboží	69.087
11 Ostatní příjmy	532.955	14 Mzdy zaměstnanců	1.317.894
		15 Zdrav. a soc.pojistné	630.499
		16 Provozní režie, ostatní	5.381.631
Příjmy celkem	21.350.864	Výdaje celkem	20.285.759

úpravy podle zákona o daních z příjmů			
E+ Úprava příjmů	0	E- Úprava výdajů	0
Příjmy celkem	21.350.864	Výdaje celkem	20.285.759
Základ daně	1.065.105		

zaokrouhleno na celé koruny matematicky			

F5-editace F6,↑F6-tisk ↑F9-pdf F10-menu

SEST10.TXT